Cumhuriyet

9 TEMMUZ 1984

SİYASET 84

PARASIZ EK 27

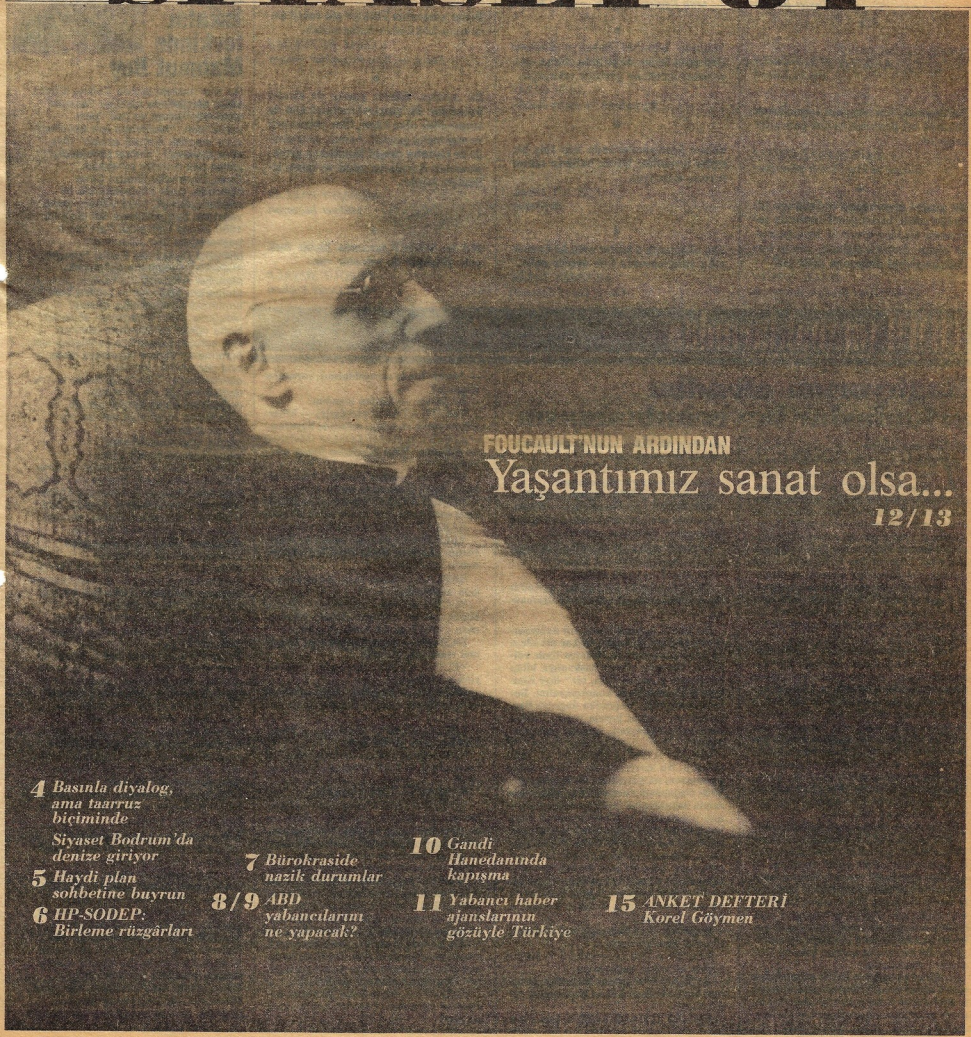

FOUCAULT'NUN ARDINDAN

Yaşantımız sanat olsa...

12/13

4 Basınla diyalog, ama taarruz biçiminde Siyaset Bodrum'da denize giriyor

5 Haydi plan sohbetine buyrun

6 HP-SODEP. Birleme rüzgârları

7 Bürokraside nazik durumlar

8/9 ABD yabancılarını ne yapacak?

10 Gandi Hanedanında kapışma

11 Yabancı haber ajanslarının gözüyle Türkiye

15 ANKET DEFTERİ Korel Göymen

İNCİR ÇEKİRDEĞİ

Vatandaşların konut sahibi olmalarından sonra kiralar düşecek, büyük şehirlere göç azalacak.

SUDİ TÜREL
Devlet Bakanı

•

ANAP yeni bir partidir.

ABDULLAH TENEKECİ
Devlet Bakanı

•

Enflasyonu, son beş yılın sonuçlarına bakarak bir denklem haline getirmeyi başardık.

EKREM PAKDEMİRLİ
Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı

•

Bir gazete idarehanesi bulunduğu binadan çıksa, bizim genel merkezin yakınında bir bina kiralasa, bu o gazeteyi bizim desteklediğimiz, onun bizi destekleyeceği anlamına gelir mi?

HALİL ŞIVGIN
ANAP Genel Başkan Yardımcısı

Benim daima çam devirdiğim söyleniyor. Ne çamları devirdiğimi bilmiyorum.

VEHBİ DİNÇERLER
Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı

•

Yakında İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan ile birlikte, dünya metrolarını inceleme gezisine çıkacağız.

SAFA GİRAY
Bayındırlık ve İskan Bakanı

•

Benim konuşmalarımda hep flaş bir şeyler arıyorlar, bu da haberin tadını tuzunu kaçırıyor.

TURGUT ÖZAL
Başbakan

•

Dış itibarımız o kadar arttı ki Eurovision yarışmasında bile derece aldık.

MUSTAFA TAŞAR
ANAP Genel Sekreteri

Papa bir devlet başkanıdır.

VAHİT HALEFOĞLU
Dışişleri Bakanı

•

Bizim amacımız Türkiye'nin enerji sorununu kökünden halletmektir.

CEMAL BÜYÜKBAŞ
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

•

Bir açıdan, elbette gazete de sanayi ürünüdür. Bir gazeteyi üretmek için de hammadde olan kâğıt, film, mürekkep ve makineler gerekir. Ayrıca, gazetelerde de insanlar çalışır, finansman gerekşinmeleri karşılanır, alım ve satım işlemleri yapılır.

MEHMET BARLAS
Milliyet Başyazarı

•

HP ile SODEP arasında hiçbir fark yok. İkisinde de solcular var.

TURGUT ÜNALP
MDP Genel Başkanı

haftanın portresi

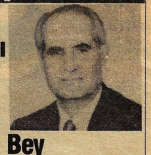

Şumülü ve eb'adı beşeri takatın fevkinde Mahmut Bey

Bu yılın haziran ayında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kürsüye *"kemal-i ciddiyetle"* çıkan ve çok *"pes perde"*den, *"Muhterem reis beyefendi, yüce meclisin kıymetli azaları"* diye söze başlayan *"mebus beyefendiyi"* kimse pek o kadar tanımazdı.
Oysa, Diyarbakır ilimizin Çınar ilçesinde, çınar büyüklüğünde bir aileden gelmişti, 1926 yılında. Genç yaşından beri politikaya ilgi duymuş, 1950 yılında Demokrat Parti'nin il başkanlığına bile yükselmişti.
Milliyetçi Demokrasi Partisi *"umumi muhasibi"* Diyarbakır milletvekili *Mahmud Altunakar*...
Muhterem Altunakar'ın öteden beri tumturaklı Osmanlıcaya düşkün olduğunu yakın arkadaşları söylerler. Hatta eğitim fakültesinde okurken, tüm soruları Osmanlıca yanıtladığı için öğretmeni *"Türkçe yazıncaya kadar sınıf geçmesinin mümkün olamayacağını"* söylediği halde tavrını değiştirmediği, bu öğretmen değiştikten sonra sınıfını geçtiği, arkadaşları tarafından tatlı bir anı olarak anlatılıyor.
Meclis albümündeki kısa özgeçmişinde şunlar yazılı:
"Çınar - 1926, M. Celaleddin - Safiye, Bağdat Üniversitesi Siyasal ve Hukuk Fakültesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi mas. Arapça, orta İngilizce - diploması, eğitim, serbest ticaret ve çiftçilik, evli, 4 çocuk."
Altunakar, renkli ve değişmeyen kişiliğini aslında her yerde göstermiştir. Yarı Arapça, yarı Türkçe, Farsça konuşmaları ile dikkati çekmeyi başaran kişilerden. Geçmişte bir kez soruyorlar, *"Niçin Bağdat Üniversitesi?"* Altunakar yanıtlıyor: *"Para verin, ABD'deki üniversitelere gideyim"*...
Bağdat'ta uzun yıllar kalan, orada da kendini sevdiren ve üst kademelerde dostları olan Altunakar, Bağdat dönüşü partisel çalışmalara başladı, sabırlı çalışmasının meyvesini son seçimlerde aldı ve Diyarbakır milletvekili oldu.
Altunakar, tarihi şahsiyet olduğunu kanıtlamanın en büyük fırsatını yaratan Milli Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler'in, bira hakkındaki *"irşadları"* doğrultusunda harekete geçti. Hemen bir teklif hazırlayarak biranın ruhsata bağlanmasını istedi.
İşte o ünlü bira görüşmelerinde tutanaklara *"tarihi konuşmasını tespit"* ettirdi. O gün şöyle diyordu:
"... Bazı meseleler vardır... Halli, cebirle veya tedbir almakla mümkün olmaz... İster hukuki, ister siyasi yoldan takip edilsin... Çünki mahiyeti, şumülü ve eb'adı beşeri takatın fevkinde kalır... Dolayısıyla, bu gibi hallerde ikna iman ve ilahi hidayetle, nefsani de olsa kesb-i kifayet edildiği vakalar arasında görülmektedir..."
Böyle anlattı Meclis kürsüsünden bira sorununu... İşte bu konuşma onu yıllardan beri beklediği üne kavuşturdu.

TBMM tutanaklarından

Bağlıyorum efendim arkadaşlar heyecanlanmasın

28 Haziran 1984

TBMM Şeker Bayramı'ndan önce üç yasa tasarısını bir çırpıda görüşüp "işini bitirdikten" sonra, bazı illerde sıkıyönetimin kaldırılmasına ilişkin Başbakanlık tezkeresini ele aldı. Hayli tartışmalı geçen, ama sonunda oybirliği ile sonuçlanan görüşmelerde, gazete sütunlarına geçmeyen, fakat bizce ilginç olan görüşlerden birini sizlere aktarmayı uygun gördük. Sıkıyönetimin geleceği ve iktidarın demokrasi anlayışı üzerinde görüşlerini "açık ve seçik" bir biçimde ifade eden HP Urfa milletvekili Vecihi Ataklı'nın konuşmasından bunu tutanaklara şu tartışma geçti:

Vecihi Ataklı (devamla) — **(...) Özellikle, merkezi ve mahalli yönetimle ilgili kademelerde aşırı sağ uçların kadrolaşması, sinsice gerçekleştirilmekte ve 12 Eylül öncesi durdurulan ve dışlanan bu akımlar, o noktadan alınarak bir yarış başlatılırcasına ileriye götürülmektedir. Bu gidişin çok tehlikeli olduğunu ve bu oyunu evvelce oynayanların kendi siyasi kadrolarıyla birlikte millete ve devlete son derece zarar verdiklerini ne kadar çabuk unuttuk. Hatırlayacaksınız, 9 Mayıs 1984 günü bu kürsüden yaptığım bir konuşmada, hükümetin bu yönde ikaz etmiştim...**

BAŞKAN — **Lütfen bağlayınız efendim.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Sayın milletvekilleri, aradan bu kadar zaman geçti, hükümet içindeki çeşitli akımların ve özellikle ağır baskı yapan grupların tesiri ve onların kabinedeki temsilcileri vasıtasıyla devlet kapılarını yine 9 mayıs tarihinde söylediğim gibi ülkücü ve selametçi militanlara ardı ardına açmış, demokrasi yolunun üzerine kayaları koymaya devam etmiştir; bu pervasızlık nereden geliyor?** (HP sıralarından alkışlar)

...devlet kadrolarını devlet hizmetinden nasibi olmayan belli fikirlerin temsilcileriyle doldurduyor ve bu yolla kadrolaşmayı bu perde arkasında yapıyorsunuz ve siz devleti böyle bir kadro ve zihniyetle yönetebileceğinizi sanıyorsunuz.

AHMET İLHAMİ KÖSEM (Malatya) — **Meclise hakaret ediyorsunuz.**

BAŞKAN — **Lütfen bağlayın efendim.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Bütün gücünüzle demokrasiyi bataklığa ittiğinizi hissetmiyor, görmüyor musunuz?**

AHMET İLHAMİ KÖSEM (Malatya) — **Yüce Meclise hakaret ediyor.**

BAŞKAN — **Sayın hatip...**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Bütün bu davranışınızla sıkıyönetimin uzamasına...**

BAŞKAN — **Sayın hatip, bir dakikamızı rica edeyim. Efendim, birkaç arkadaşa da hatırlattım burada, defaten ifade ediyoruz. Devamlı olarak başkanlığa hitap buyurunuz efendim, "siz, biz" diye isimlerle yahut zamirlerle konuşmayalım. Burada konuşmalar doğrudan doğruya Başkanlığa ve umumi heyete yapılır, lütfen efendim ve bağlayınız, sürenizi geçiriyorsunuz.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Peki efendim. Bu davranışlarla sıkıyönetimin uzamasına, sıkıyönetimin kaldırıldığı yerlerde olağanüstü durumun ilan edilmesine zemin hazırlayarak, milleti ineten ekonomik politikanızı ve kadrolaşmanızı daha kolay ve bir tepki gösterilmeden uygulama imkânını devam ettiriz diye düşünüyorsanız, o zaman Silahlı Kuvvetlerin bu göreve daha uzun bir süre devamı sonunda uğranılacak zararın ne bunun getireceği sorunların nasıl karşılanacağının hesabını da vermeye hazır olunuz. Bizim ve kamuoyunun bu yoldaki...**

BAŞKAN — **Lütfen bağlayınız efendim, sürenizi geçiriyorsunuz.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Bağlıyorum efendim, bağlıyorum.**

BAŞKAN — **O zaman siz bildiğiniz sürece bunu konuşacaksınız Başkanlığın vazifesi yok.**

AHMET İLHAMİ KÖSEM (Malatya) — **Nereye hesap soracaklarmış, sorsunlar efendim?**

BAŞKAN — **Lütfen efendim.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Müsaade buyurun efendim, müsaade buyurun.**

AHMET İLHAMİ KÖSEM (Malatya) — **Efendim, Yüce Meclisten hesap soruyorlar.**

BAŞKAN — **Hayır efendim, Yüce Meclisten değil, iktidardan hesap soruyor.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Hükümete soruyoruz.** (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — **Lütfen bağlayın efendim.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Bağlıyorum efendim, bağlıyorum heyecanlanmasın arkadaşlar...**

BAŞKAN — **Sayın hatip lütfen kesiyorum sözünüzü.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Netice olarak şunları ifadeyle sözümü bitiriyorum.** (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — **Sayın hatip, lütfen suiistimal etmeyiniz efendim.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Bitiriyorum efendim.**

BAŞKAN — **Efendim, zaten aynı şeyleri tekrarlıyorsunuz ve sürenizi de aştınız.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Hayır efendim, aynı şeyler değil.**

Netice olarak şunları ifadeyle sözlerimi bitiriyorum. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — **Lütfen efendim.**

VECİHİ ATAKLI (devamla) — **Hükümet yukarıdaki açık ve seçik bir şekilde arza çalıştığım tutum ve sakat davranışlarından vazgeçerek, normal demokratik düzene geçişi hazırlayan ortamı yaratmalı, sıkıyönetimi kaldırma sürecini süratlendirici çalışmalar yapmalıdır. Demokrasiye geçişin önemli bir işareti sayılan sıkıyönetim kaldırılırken o yerlerde olağanüstü hal ilanile yeni bir sıkı yasa dönemi başlatılma alışkanlığına gidilmemeli, hükümet daha evvelden bu tedbiri almayı gerektirmeyecek ortamı hazırlamalıdır. Sıkıyönetimin kademeli olarak kaldırılması ve gerektiğinde görevi devralacak güvenlik güçlerinin...**

BAŞKAN — **Sayın hatip sözünüzü kesiyorum efendim.** (ANAP sıralarından alkışlar)

haftanın fotoromanı

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler - Uluslararası Çocuk Sağlığı Kongresi Fransa delegesi Prof. İhsan Doğramacı

Fotoğraf: SELFET GÜNER (a.a.)

dünya kulisi

FRANSA

"Süper mason" Alain Delon

*Fransız sinema oyuncusu **Alain Delon**, bir mahkeme kararına göre bundan böyle **"süper mason"** olarak çağrılabilecek. Alain Delon kendisine böyle isimler takılmasından hoşlanmamasına rağmen mason denilmesi karşısında hukuken bir şey yapamayacak. Alain Delon'un sevmediği lakabı hukuken onaylatması, Federal Almanya'da kendisi için yazılan bir biyografiye kızarak tazminat davası açmasıyla başladı. Münih'te basılan ve **Rein Zondergeld** tarafından kaleme alınan biyografide Alain Delon'un yeraltı dünyası ile ilişkileri olduğu iddia ediliyor, kadınlarla olan ilişkileri açıklanıyordu. Biyografinin yazarı bu bilgileri verdikten sonra Delon'un "süper mason" olarak adlandırılabileceğini söylüyordu. Mahkeme davayı geçtiğimiz hafta karara bağladı.*

ABD

Toplu iğne Grant'e batmış

*Bugün 80 yaşında olan Cary Grant hâlâ her gittiği yerde hayranlarını etrafına topluyor. Geçtiğimiz haftalarda 34 yaşındaki eşi Barbara ile birlikte Modern Sanat Müzesi'nin yeniden açılış törenine katılan ve şıklığıyla dikkati çeken Cary Grant, müzeye bin dolar bağışta bulundu. Törende Grant, soyadını nasıl aldığını davetlilere şöyle anlattı: **"Cary ismine karar vermem çok kolay oldu, ama sinemadaki soyadımı nasıl seçeceğimi bilmiyordum. Bunun üzerine sekreterim bana bir isim listesi getirdi, elime bir toplu iğne aldım ve gözlerim kapalı olarak isimlerden birinin üzerine koydum."***

GAMBİYA

Kunta Kinte'nin turistik köyü

*Kökler adlı televizyon dizisinin çevrilmesinden bir kaç yıl sonra **Kunta Kinte**'nin ülkesi Gambiya muazzam bir turizm patlamasıyla karşı karşıya kaldı. Özellikle gelen Amerikalı zenci turistlerin hiçbiri Kunta Kinte'nin köyü Juffure'yi ziyaret etmeden geri dönmüyorlar. Ayrıca bu ziyaretlerin bir başka amacı daha var: Amerikalı zenciler arasında son zamanlarda yeni bir salgın başladı: **"Kök araştırması"**. Bu arada, Kunta Kinte rolünü canlandıran sanatçı **Levardis Burton**'un hayatında hiç Afrika'ya gitmediğini hayranlarının çoğu bilmiyor tabii.*

UGANDA

İncil yaprağında domates

Afrika'nın talihsiz ülkelerinden Uganda geçenlerde az kaldı bir İncil yaprağı ile bir kilo domates yüzünden kanlı bir iç karışıklığa sahne olacaktı yeniden. Manavın biri domates sarmak için İncil'den sayfa yırtınca ülkedekisofu Hıristiyanlar ayağa kalktı. Yerel gazete Taifa'nın ertesi günkü sayısı "Dünya çıldırıyor mu? İnciller domates sarmak için yırtılıyor!" manşetiyle çıktı. Hıristiyan dinine sadık insanların yaşadığı bir ülkede böyle bir hareketi "büyük saygısızlık" diye niteleyen yaşlıların bir Uganda atasözünü hatırlatmaları yatıştırıcı rol oynadı: "Aç adam Tanrı tanımaz!"

FARUK BİLDİRİCİ

Hükümet Sözcüsü gazetecilerle kandırmaca oynuyor

Basınla, taarruz biçiminde diyalog

Siyaset Bodrum'da denize giriyor

Başbakan işi "Ben varsam siyaset de vardır"a mı getirmeye çalışıyor?

ERBİL TUŞALP

Ankara — Bir dizi soruyu yanıtsız bırakarak gelişen siyasal ortam, çok bilinmeyenli denklemleri kışkandıracak zorlama yorumlara neden oluyor.

Politikacılar, demokrasiye geçiş sürecinin ilk yazında, bir yandan mevsim sıcaklıkları ile bunalırken, bir yandan da siyasal ortamın beklenmedik değişikliklerine ayak uydurmak için ter döküyorlar.

Ankara'da üretilen iktidar politikalarına bakıldığında, görünüşte büyük bir siyasi yoğunluk yaşandığı izlenimi var. Oysa görünürdeki yoğunluğun perde arkası, **"Ertelenemeyen sorunlar ve gizlenemeyen sorumsuzluklarla"** dolu. Bitmeyen zamlar, vazgeçilmez hayat pahalılığı, durdurulamayan enflasyon, hükümet ve parti içi ayrılıklar sorunlardan bir bölümünü oluşturuyor. Sorumsuzlukların ilk sırasında ise, ekonomiyi yöneten altın adamların akıl almaz iktidar mücadelesi yer alıyor. Ekrem Pakdemirli - Kaya Erdem çekişmesi, Kaya Erdem - Vural Arıkan çatlaşması ve nihayet Turgut Özal - Vural Arıkan karşıtlaşması ile ilgili ilginç kulisler anlatılıyor.

İktidar partisinin 6 aylık icraatının değerlendirmesi yapılırken, Özal'ın tüm bu olumsuz ve sorumsuz gelişmeleri görmezlikten gelerek, **"Yolumuz doğrudur"**dan bir adım daha ileri gidememesinin nedenleri araştırılıyor ve yazılığını Side'den, Bodrum'a taşıyan Başbakan'ın **"siyaseti de tatile çıkarma"** eğilimlerinin depreştiği sonucuna varılıyor.

"Ben varsam, siyaset de vardır" anlayışıyla fiili siyasette yerini iyice sağlamlaştıracağına inanan ANAP lideri, demokrasiye geçiş sürecinin **"nazik şartlarını"** kullanarak ilerliyor. Ancak siyasal ortam, iktidar partisi liderinin göstermek istediğinden çok daha başka biçimde şekilleniyor. Başbakan, **"Kontrollü enflasyon"** ya da, **"IMF'den direktif almama"** gibi savlarla siyasal ortamı yumuşatmaya çalışıyor.

Özal eleştirileri kanalize ettiği gibi geniş kitleleri şaşırtmada da ilginç taktikler kullanıyor. Örneğin büyük reform olarak niteliği 240 sayfalık Resmi Gazete'yi televizyondan halka gösterdiği günün hemen ertesinde aynı kitleyi ilgilendiren bir başka sorunu tartışmaya açıyor. Bir gün önce yeni düzenlemede kadro ve unvan sorunu ile uğraşan kamu görevlileri bir gün sonra maaş katsayısı, ek ödenek ve tazminatla uğraşıyor. Özal arkasına taktığı basının özelliğini çok iyi bilerek, **"Katsayı 41'e çıkıyor"** başlıkları ile yine sayfa sayfa gazeteleri dolduruyor.

Birbiri ardına gerçekleştirilen yapısal değişimler konusunda değil kitlelere bilgi sunmak, tarihe bir dipnot düşmek bile imkânsızlaşıyor.

Bugüne kadar sınıfta çakardı

Adının açıklanmasını YÖK nedeniyle **"kesinlikle"** istemeyen bir bilim adamı Özal'ın bürokrasideki son düzenlemelerini eleştirirken, **"Bu kararname Başbakan'ı ön plana çıkaran bir uygulamayı getiriyor. Başbakanlık holdingini yavru şirketlerle beslemek ve zenginleştirmek amacını taşıyor"** diyor ve idare hukukundan çakıtırdığı öğrencileri için vicdan azabı çekiyordu:

"203 sayılı kanun kuvvetindeki kararnamede yetki devri konusunda (yetki devri, yetki devreden amirin sorumluluğunu kaldırmaz) **deniyor. Oysa idare hukukunun en basit kuralı olarak, yetkinin devri ile sorumluluğun yetki devredilene geçtiği öğretilmiştir. Bu kararnamenin bu maddesini söyleyen öğrenci, bugüne kadar sınıfta çıkardı. Bundan sonra geçecek demekki."**

Özgür olmayanların tepesinde

Bilim adamı, özgürlüklerden dem vurarak devam ediyor:

"Kararname Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü'nün görevleri içinde, devletin sevk ve idaresinde görevli üst kademe yöneticileri hakkında bilgi toplamak, sicil özeti tutmak gibi bir görev sayıyor. Toplanacak bu çok zengin bilgilerin nasıl ve kimler tarafından kullanılacağını gösteren tek satır yok. Her şeyi Başbakan toplar ve bilgi edinirse kim neyi soracak, neyi tartışacak, neyi damşacak? Yani kısaca, (Özgür olmayanların tam tepesine bir tane özgür koyan) **bir kararname bu. Bu tek özgür kişi de Başbakan."**

Orwell'den söz ederek noktalıyor ayaküstü konuşmasının son bölümünü, **"Bugünlerde Başbakan, başka şeyler tartıştırmazsa, bu konuyu uzun uzun görüşelim"** dileğiyle:

"Bilgi-işlem kamu yönetimimize de girdi en sonunda. Yaygınlaştığı zaman başa çıkamayacağımız durumlar olmasından korkarım. Bunu önlemenin çaresi ve teknikleri var. Onu da ithal etsek ya. Bilgi işlemin tartışılması durumunda bir gün hepimiz bir (Büyük Birader) tarafından yönetildiğimizi farkedip, baklarımızı aramaya kalkışacağız. Kararnameler böyle bir tehlikeyi de hissettiriyor."

FARUK BİLDİRİCİ

Ankara — Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü **Mesut Yılmaz,** bir yandan **"basınla diyalog kurmanın yararlarından"**, bir yandan da hayat pahalılığında psikolojik etken kabul ettiği **"basına karşı taarruza geçmekten"** söz ediyor.

Hükümet, basının hayat pahalılığı konusunda ekonomik tercihlerine aykırı davranış içine girdiğini kabul ediyor. Çünkü, bizzat Yılmaz gazetecilerle sohbet ederken, hayat pahalılığının önlenmesi konusunda basına karşı taarruza geçeceklerini söylemiş ve ardından Başbakan Turgut Özal, Ankara ve İstanbul'da gazetecilere yemek vermişti. Ankara'daki yemekte Başbakan Özal'ın **"Basın kuruluşlarının menfaatlerini basın özgürlüğünden ön planda tutmalarına"** dikkat çekmesi de ilginçti.

Hükümet Sözcüsünün basına bilgi verme konusunda hükümetin ilk günlerinde söz verdiği **"basın merkezi"** halen gerçekleşmedi.

Milletvekili seçildiği Rize'nin sorunları ile çok yakından ilgilenmesi bir yana bırakılırsa, Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz'ın hükümet - basın arasındaki haber ilişkisini düzenlemek konusunda şimdiye değin somut gelişme sağlayamadığı belirtilebilir.

"Yanlış yazıyorsunuz". Gazeteciler bu sözleri Başbakan Turgut Özal'dan sık sık duyuyorlar. Ama, Özal hükümetinin basında çıkan haberleri yalanlamayı doğru haber vermekten önde tuttuğu unutuluyor.

Bir hükümet sözcüsü doğru haber vermezse gazeteci ne yapabilir?

Mesut Yılmaz, bayram öncesinde **"fiyat artışları konusunda muhalefetin genel görüşme istemini kabul edeceğiz"** dedi, bu doğru çıkmadı. Toplu konut yönetmeliğindeki en düşük faiz oranının yüzde 20 olduğunu söyledi, doğrulanmadı. **" Toplu konut yönetmeliği yarın Resmi Gazete'de yayımlanmayacak"** dedi ve o gün yönetmelik yayımlandı. Anakent belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasındaki sorunun Özal'ın hakemliği ile çözümlendiğini söyledi, ama doğrulanmadı.

Gazeteciler, Bakanlar Kurulu toplantılarında da bilgi alma zorluğu ile karşılaşıyor. Başbakanlık binası önünde uzun süren toplantıların sona ermesini beklerken, toplantı sonunda açıklama yapılıp yapılmayacağı bile belli olmuyor. Bakanlar Kurulu'ndan çıkarken, bazen Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü Mesut Yılmaz, gazetecilere yaklaşıp hızla bir iki cümle söyleyip çabucak uzaklaşabiliyor. Yılmaz, arada bir de toplantı hakkında açıklama yapmak için basın toplantısı düzenliyor. Bu toplantılarda da hükümet sözcüsü daha önceki toplantılarda açıklamadığı konuları da dahil ederek örneğin dört kararname, beş yasa tasarısı, altı karar ve benzeri birçok şeyi açıklayıp gazetecileri şaşkına çevirebiliyor.

Bakanlar Kurulu toplantılarından sonra Başbakanlık binası önünde karşılaşılan manzara genellikle Özal'ın gazeteciler tarafından çevrilmesi. Özal da gazetecilerin sorularını duyup beklemek yerine, arabasına doğru yürürken yanıtlamayı yeğliyor. Böylece gazeteciler koruma polislerinin arasından uzanıp sorularını yöneltiyorlar ve bu arada Özal da bazı sorulardan rahatlıkla sıyrılabiliyor. Çoğu kez Özal ile gazeteciler arasında geçen konuşma aşağı yukarı şöyle oluyor:

— Bakanlar Kurulu'nda ne görüşüldü!?

ÖZAL — Normal bazı konuları görüştük. Günlük işler.

— Irak ile ilişkiler gerginleşiyor mu?

ÖZAL — Yok yahu gene ortalığı alevlendiriyorsunuz.

— Cumhurbaşkanı ile görüşmeleriniz sıklaştı.

ÖZAL — Bugün amma çok soru soruyorsunuz?

Özal hükümetinin basınla diyaloğu bu...

Haydi, bir plan yapalım, oturup sohbet edelim

Soğan ihracatının çıkmazı, lüks peynir ithalatının açacağı ufuklar yeldeğirmenlerinin enerji üretimindeki katkısı, Ağaköy Kooperatifi'nin durumu... Namazı kaçırdığı için hayıflanıp sureler okuyan, amiral battı oynayan bürokratlar, uyuklayan bakanlar tarafından ele alındı, daha kısa - daha yoğun konuşma karşılığı 10 günlük tatil önerisiyle iş bitirildi.

Ankara — Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Özel İhtisas Komisyonu olarak bilinen Bütçe-Plan Komisyonu'nun dikdörtgen kutuyu andıran toplantı salonundayız. Altı saati geçmiş bir görüşme gününün sonunda beşinci kalkınma planının sektörel hedefleri konuşuluyor. Bir üye kooperatifçiliğin son durumunu sergilemek için Bursa'ya bağlı Ağaköy kooperatifinin son durumunu anlatıyor ve ekliyor: **"Bu kooperatif bile Bursa haline mah kabzımal aracılığıyla yolluyor."**

Karşı sırada oturan bir başka Bursa parlamenteri bu açıklamaya itiraz ediyor. Sonuçta, kalkınma planının görüşülmesi, Ağaköy Kooperatifi'nin son durumunun yerinde izlenmesi şeklinde bir bahsi müşterek tutuşması ile gelişiyor.

Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem yanında oturan **"niyetli"** teknisyenlere olan saygısından olsa gerek, çay içmeden büyük bir sabırla konuşmanın bitmesini beklemekte. Arkasında DPT'nin 30'u aşkın uzmanı oturuyor. Kimi kendi arasında konuşuyor, kimi ise **"amiral battı"** oynuyor. Başbakan Yardımcısı Erdem'in yanında oturmakta olan teşviklerden sorumlu tek isim, dolayısıyle **"2 trilyonluk uzman"** olarak bilinen Dr. **İmdat Akmermer** kaçırdığı namazın sıkıntısıyla duyulur sesle sure okumakta. **"Toplu konutun yeni patronu"** Vahit Erdem ise sürekli olarak **"iş bitiren evraklara"** imza atmakta.

Bunaltan bir sıcakta kalkınma planı görüşmeleri böylesi bir ortamda sürüp gitmekte. Bu kez söz sırası Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'de. Basit örnekler vermeye çalışarak olayı aydınlatma çabasında olan Erdem lüks rokfor peynir ithalatının ihracata yaptığı önemli etkiyi dile getiriyor. Erdem konuşmasının bu bölümünde, **"Peynir ithalatı doğru olmuştur. Peynir ithalatının Türkiye'ye ne ufuklar açtığını görelim. Bu yolla 2 milyon dolarlık peynir bağlantısı yapılmıştır"** diyor.

Komisyon üyeleri nükleer santrallar konusunda çok duyarlı. Nükleer santrallar konusundaki görüşmeler bağlamında, üyeler santralların getireceği çeşitli sakıncaları anlatıyorlar ve bu arada bir üye bir öneri getirerek, **"köylerde yel değirmenlerinin enerji sorununun çözümüne yapabileceği katkılara"** değiniyor. Ancak Atom Enerjisi Komisyonu'ndan herhangi bir üye bulunmadığından bu öneri karara bağlanamıyor.

Eleştirilerin dozu arttıkça Komisyon çalışmalarına katılan bakan sayısının da arttığı görülüyor. Enerji - yoğun plan çalışmaları Enerji Bakanı Cemal Büyükbaş'ın çalışmaya katılmasına yol açıyor. Bu sırada hükümet sırası olarak bilinen ana masada bazı kaymalar oluyor. Bir müsteşar, ya da bir daire başkanı arkaya geçiyor, bakan ön sırada oturma olanağı buluyor. Ancak Büyükbaş'ın uzayan görüşmelerde şekerleme yaptığı da gözden kaçmıyor.

İhracat kuşkusuz bu planın özel hedeflerinin başında yer alıyor. Bu yüzden ihracat çok sık gündeme gelen bir konu. Bu ancak anlaşılır olma kaygısı egemen olsa gerek, konu **"soğan ihracatı arttırdı mı, azalttı mı?"** noktasında düğümlü. Bir üye soğan ihracatının çıkmazlarını anlatınca Komisyon'unun en eski üyelerinden kıdemli parlamenter ve Gümrük - Tekel eski Bakanı **Haydar Özalp**'in gür sesiyle bir eleştiriye geçtiği gözleniyor. Özalp, gıda ürünleri ihracatından son derece kaygılı. **"Beyler biraz daha ihracat yapmaya kalkalım, aç kalırız aç!"** diyerek konuşmasını sürdürüyor ve bu arada destekleme alımlarının **"köstekleme"** alımlarına dönüştüğünü, gübre sübvansiyonunun anaların ak sütü gibi **"helal"** olduğunu vurguluyor. Ortada **"tuss"** yok.

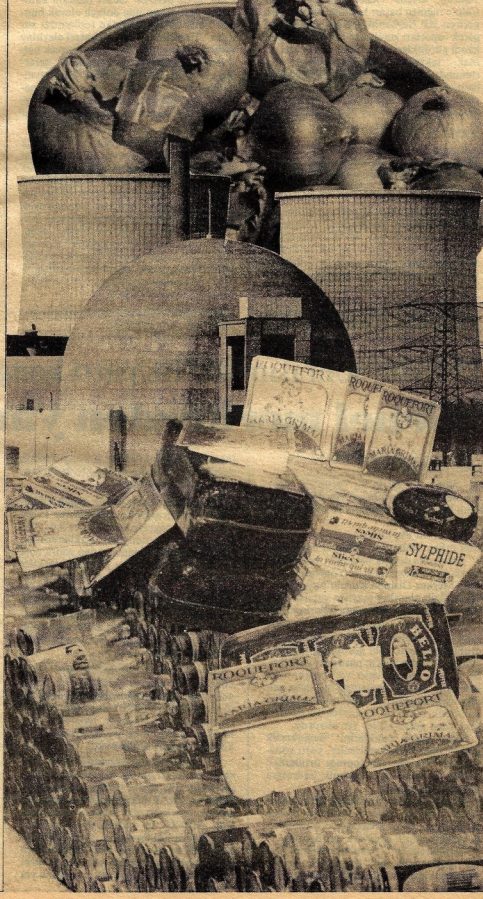

Merkez Bankası eski güvernörü ve bağımsız Çanakkale milletvekili Prof. Cafer Tayyar Sadıklar Komisyon'un en çalışkan üyelerinden. Her akşam çıkardığı notları tane tane okuyor. **"Türkiye'de büyük projeler ne oluyor?"** diye başladığı konuşmasında yakından tanıdığı Atatürk Barajı, Aliağa Petrokimya Tesisleri ve Afşin-Elbistan santrallarının yazgısını soruyor. Yanıtı, bir hükümet yetkilisi yerine asalet-en İktisadi Planlama Başkanlığı görevine atanmayı bekleyen **Cengiz Aysun** veriyor. Aysun, planı hazırlamaktan yorgun düşmüş olacak, verdiği sayılarla aslında Prof. Sadıklar'ı **"teyid"** ediyor. **"Büyük projelerde hata yapıldı, bunlar düzeltiliyor,"** derken,genellikle kâğıda bağlı kaldığı için de söylediği pek anlaşılmıyor. Ancak, hükümet kanadına bakarak yüksek sesle söylediği "arz ederim" ifadesi herhalde teskiye varakasında yer alacak cinsten.

Çalışmalar haftanın sonuna doğru daha da **"teknik"** olunca hedefleri genellikle plancılar anlatıyor. Üçüncü kuşak teknisyenler bazen Türkçeden yana da tökezleniyorlar. Plan döneminde taşkömürü ve demir cevheri ithalatının sürmesi bir hedef olarak takdim edilince o güne dek daha çok oturumların akışını yürütmeye çalışan Başkan **Metin Emiroğlu**'nun söz alıp, **"İthalat hedef değil zorunluluktur. Siz Türkiye'de bu kadar zengin rezervlerin varlığında ithalatı nasıl hedef gösterirsiniz?"** diyor.

Allahtan iftar yaklaşıyor ve görüşmeler uzamıyor. Ertesi gün ele alınan sosyal politikalar konusu daha rahat. Bu arada MDP grubu adına söz alan Dr. **İmren Aykut** planda yer alan tutarsız bir ifadeyi okuyup, **"İşçilerin beşinci planda beden eğitimi yapması öngörülüyor. Sanayiden gelmiş biri olarak merak ediyorum. Nerede, ne zaman olacak bu?"** diyor. Komisyon'un dikkali izleyicisi **Ferit Melen** büyük bir evrim içinde. Birinci planda doğum ve aile planlamasını **"sapık ideolojiler"** ile ilişkilendiren Melen'in bu kez aile planlaması için memnuniyetini dile getirdiği görülüyor.

Büyüme - kalkınma ve sosyal adaletin konu olduğu bir oturumda kaynak yaratıcı KİT'lerin yer almaması şaşırtıcı olurdu. Ancak, tartışma, satışa çıkarılacak KIT'lerin **"bedelsiz"** mi, **"kiralama"** şeklinde mi halka sunulması gerektiği tartışması bir başka üyenin **"ağız tadıyla rakı içmek ve bu amaçla Tekel'in reorganizasyonu talebiyle"** başka bir alana kayıyor. Kuşkusuz bu dilek DPT'nin uzman ve yetkin elemanlarınca **"dilek"** olarak not ediliyor...

Tarımda büyümenin yüzde 3 oranında öngörülmesi bazı Komisyon üyelerinin soru sormasına yol açıyor. Planlama temsilcisi **"Bakliyatçılar çok hevesli idi. Bu yüzden Özel İhtisas Komisyonu'nda rakamı yüksek tuttular. Biz bunun gerçekleşmeyeceğini bilerek rakamı aşağıya çektik"** diyerek istatistik gelişimin nedenini aydınlatmış oluyor. Su ürünlerinde de bir gerileme sözkonusu. DPT temsilcisi geçmiş yıllardaki rakamın **"yanlış"** olduğunu ve **"bu nedenle geriye doğru düzeltme yapılarak"** konunun çözümlendiğini belirtiyor.

Komisyon'unun çalışmaları uzayınca değişiklik önerilerinin bayram haftasına kalması beklenirken, başkanın daha yoğun ama, daha kısa konuşma karşılığı 10 günlük tatil önerisi ANAP'lı üyelerce kabul edilip benimseniyor.

"Birleşme" rüzgârları HP'yi eğip büküyor

HASAN UYSAL

Ankara — "Her il ve ilçede aynı sözlerle karşılaştık. (SODEP'le niye birlikte değilsiniz? Aranızda bir fark yoksa, niye ayrısınız? Oylar bölünüyor bundan sağ yararlanıyor. Buna son verin)... Hep böyle dediler. Yüzde yüz haklılar..."

HP'nin dinamik milletvekilleri bayram sonrası genel merkezde böyle konuşuyorlardı. HP Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'nca alınan karar sonucu, Türkiye'nin tüm il ve ilçe örgütleri ile örgüt kurulmayan bölgelere 110 milletvekili parti müfettişleriyle birlikte gidip, sonuçta raporlarıyla birlikte dönmüşlerdi. Geziden dönen milletvekili izlenimlerini anlatırken, her yerde SODEP'le HP'nin birleşmesini istediklerini ifade ediyor, ardından da, **"Ben de böyle düşünüyorum. Tabanlıydı tabansızdı, yok sen iyisin ben kötüyüm, ben muhalefetim sen değilsin. Bunlar boş laf. İşler, ülke ekonomisi batıyor, ardından uluslararası tekellere ülke teslim edilecek. Buna göz yummak, hatta destek olmakla, bölük pörçük olmak, birleşmeye karşı çıkmak aynı şeydir. Açıkçası ihanettir "** diye eklıyorlardı.

HP'nin il ve ilçe örgütlerini denetleme gezisi sonucu oluşturulan raporlarda, **"büyük ölçüde gerileme"**den söz ediliyor. Ancak, istisna sayılan birkaç yerde gelişme görülüyordu. Çok sayıda istifa boşalma yaratmış, örgütler adeta başsız kalmıştı. Parasızlık iyiden iyiye boyunları büküyordu. Kısacası raporlar iç açıcı, umut verici değildi. Hatta ayakta duran bazı örgütlerde sosyal demokratlığa pek uygun olmayan kişiler ve ilişkiler ağır basıyordu. Örgütlere takviye yapılması başarılamamıştı, çünkü gidilen yörelerde örgütün başına getirilmek istenen, yörenin saygın ve etkin kişileri HP'ye karşı temkinli davranıyorlardı.

Büyük umutlarla, eski parti yönetimini yıkarak, üstelik Genel Başkan Necdet Calp'e rağmen başarı kazanıp yönetimi ele geçiren HP Başkanlık Divanı yöneticileri gerek raporları gerekse kendi örgütlerinin kendi gördükleri durumunu göz önüne almak, "takkelerini önlerine koymak" durumunda kalmışlardı. Üstelik gerek HP tabanı, gerekse konuşulan yurttaşlar, partiye ulaşan vatandaş mektupları **"birleşin"** diyorlar, başka bir şey demiyorlardı.

Tavır değişimi

Baştan beri HP içinde SODEP'e karşı olumsuz bir tavır bulunuyordu.

Son bir aydır bu karşı tavır yerini önce yumuşamaya, sonra daha somut yaklaşma eğilimlerine bıraktı.

Somut yaklaşımın ilk belirtisi, görünüşte yerel seçimlerin yineleneceği bölgelerde HP'nin aldığı tavırdı. HP Merkez Karar Organı, MDP ve ANAP'ın eşit oy alması nedeniyle iptal edilen ve önümüzdeki ay yapılması beklenen Ağrı merkezindeki belediye seçimlerinde adayını geri çekme ve SODEP'i destekleme kararı almıştı. HP Genel Sekreter Yardımcısı, **"Ayrı bir çatı altında birleşmeyi sağlayan somut adımı atıp, gerekli özveride bulunduk. Sıra SODEP'te"** diyordu. Nitekim Mardin'in Cizre ilçesi ile Hasankeyf kasabasında yinelenecek seçimlerde de SODEP kendi adaylarını HP lehine geri çekiyordu. Dışardan bakanlar için bunlar sürprizdi. Oysa bazı etkin HP'liler bir süredir SODEP'in etkin bir kanadı ile sık sık buluşuyorlar, birleşmenin zeminini oluşturmaya çalışıyorlardı. Bu toplantılara ne HP Genel Başkanı Calp ne de SODEP Genel Başkanı katılmıştı, ama İnönü'nün dolaylı olarak bundan haberi vardı. Yapılan toplantılar sonucu **"Partililer olarak birbirleri aleyhine demeç verilmemesi, seçim yinelenecek bölgelerde birbirlerinin desteklenmesi"** kararları alınmıştı. Üstelik SODEP Kurultayında birleşmeye yatkın bir zemin hazırlanacak olur, yönetime birleşmeyi engellemeyecek kişiler seçilirse, yeni somut adımlar atılacaktı.

HP'de birleşmeden yana olan dinamik grubun TBMM'deki sayısı 60'ı rahat rahat buluyor hatta geçiyordu. Bunlara **"gelecek seçimlerde kazanamayız"** diye bakarak birleşmeden yana olacak en az 20 kişi daha katılabilirdi. Ya bunların dışında kalanlar? İşte birleşmeyi gündeme getirecek grubun başını çekenleri bu düşündürüyordu. Parti içinde özellikle **"görevliler"** diye adlandırılanlar birleşmeyi önlemek için SODEP'e karşı demeç yağmuruna başlayabilirler, birleşmeyi engellemek için yeni yöntemlere başvurabilirlerdi.

Bu tehlike nedeniyle somut birleşme işaretleri bir süre ertelendi.

"Önce SODEP kurultayı beklenecekti."

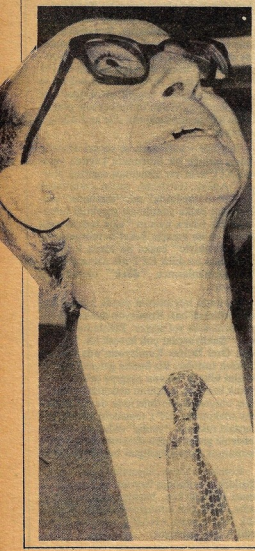

12 Eylül sonrasındaki ilk parti kongresi geride kaldı

"Genel merkezden yana" olmak

IŞIK KANSU

Ankara — "Hizip"li, **"grup"**lu, **"genel merkez yanıları"**ydı derken, 12 Eylül Harekâtı'ndan sonra ilk siyasal parti kongresi sona erdi.

SODEP'in Büyük Kongresi öncesi, kulisler erken başlamıştı. **"Sosyal demokrasi"** anlayışına değişik bakanlar, vetolu kurucuların Merkez Karar ve Yönetim Kurulu ile Merkez Disiplin Kurulu'na seçilmeleri ile ilgili olarak 3 mayısta yapılan Kurucular Kurulu toplantısında billurlaşmıştı.

Genel anlamda **"statükocular"** ve **"değişiklik isteyenler"** olarak tanımlanan iki grubun çatışması gibi görünmüştü bu seçimler. Statükocuların partideki yönetimde değişme istemeyenler ve **"suskun muhalefette"** ısrarlı olanlardan meydana geldiği söyleniyordu. SODEP'teki bu grupta daha çok bürokrat kesimden ya da özel sektörden gelen kişiler yer alıyordu.

Diğer yanda kendilerini **"demokratik solcu"** olarak nitelendirenler, parti yönetiminin **"üzerine ölü toprağı örtülmüş"** halden kurtarılarak, dinamik kadrolara devrini istiyorlardı.

Büyük Kongre yaklaştıkça birbiri içinde bile ayrı ayrı düşünen kişilerden oluşan bu iki grup, il kongrelerindeki gelişmelerle birlikte çeşitli gruplara ayrılıyordu.

"Statükocular", **"muhafazakârlar"** ya da **"demokratik sağ"** grupta olanlar birbirinden bağımsız çalışmalar yaparken, demokratik sol gruptakiler il kongrelerinin değiştirdiği dengeler ile birlikte farklı arayışlar içine giriyorlardı.

SODEP'teki kulisi büyük ölçüde etkileyen bir başka gelişme de kuşkusuz Erdal İnönü'nün kongreye birkaç hafta kala **"hiziplere karşı"** olduğunu açıklamasıydı. İnönü'nün bu açıklamasından sonra açık ya da gizli olarak bazı gruplarla ilişkiler içinde olanlar, **"Ben Genel Başkan'ın yanındayım. Hiziplere karşıyım"** demeye başlamışlardı. İnönü'nün açıklaması, **"Genel Merkez'e yakın olma"** döneminin başlatmıştı. Genel Merkez'e arada sırada uğrayanlar, hemen hemen her gün uğramaya başlamışlardı.

Genel Merkez'in **"hiziplere karşı"** ve bu konuda çok duyarlı olmasının bir başka nedeni de, kurulacağı söylenen Demokratik Sol Parti'nin (DSP) oluşmasına katkıda bulunmak kaygısıydı. SODEP Genel Merkezi'ndeki bir üst düzey yöneticisi, bu konuda şunları söylüyordu:

"Geçmişte bunun örnekleri vardır. Hizipler bir siyasi partiyi dışarıya karşı güçsüz düşürmüş, hatta iktidardan etmiştir. Şimdi de ANAP'taki hizipler, gruplar, bu partinin dışa karşı olan itibarını zedelemektedir. SODEP, bu duruma düşmemelidir. Öncelikle kendi üyelerine, yerel seçimlerde kendisine oy vermiş olan vatandaşlara bölünmüşlük görüntüsü, sosyal demokrat tabanın bir başka alternatif aramasına yol açabilir. Bu da kurulacağı söylenen Demokratik Sol Parti'ye güç kazandırır. Böylesi bir sonuç, sosyal demokrasinin daha da güç yitirmesine neden olur."

Gerek Erdal İnönü'nün hiziplere karşı olduğunu açıklaması, gerekse SODEP yöneticilerinin güçsüz olunmaması gerektiğine ilişkin kaygıları SODEP'te **"Ne yapacağım? Şurada mı olayım, burada mı olayım?"** diyen ve tarafları belirsiz kişileri Genel Merkez'den yana olmaya çekiyordu. Bunların bir kısmı doğal olarak, seçilememe kaygısından dolayı Genel Merkez'e yaklaşıyorlardı.

Diğer yanda, hizip ya da grup içinde çalıştıkları söylenenlerin bir kısmı da, bu gelişmeler karşısında belli ölçülerde siniyorlardı. Ama çalışmalarını durdurmuyorlardı. Dışarıya karşı hizip olmadıklarını açıklıyorlar ama hissettirmeden kulislerini sürdürüyorlardı.

Kongre başlamadan birkaç gün önce kimin ne yapacağı ya da ne yaptığı öylesine birbirine girmişti ki, bir parti kurucusu durumu şöyle tanımlıyordu:

— Borç çorbasına döndük.

"Borç çorbası" gibi başlayan SODEP Kongresi, dün yapılan seçimlerle sonuçlandı. Şimdi sıra Genel Başkan Erdal İnönü'nün Büyük Kongre'den seçilerek gelmiş olan Merkez Karar ve Yönetim Kurulu'ndan kimi Genel Sekreter ve Genel Başkan Yardımcısı olarak seçeceğine geldi.

Bürokrasi kademelerinde nazik durumlar

RAFET GENÇ

Ankara — Memurların ve kamu hizmetinde çalışanların ekonomik ve sosyal durumlarını iyileştirmek amacıyla yetki yasasına dayanılarak çıkarılan kararnameler, yaz sıcağında bürokrasinin üst kademelerini **"yakıyor"**, ama **"yandım Allah"** diye bağıran da pek yok...

6 Kasım seçimlerinden sonra **"iş bitirici"** sıfatıyla iktidara gelen ANAP'ın Genel Başkanı ve Başbakan Turgut Özal, yetki yasalarına dayanarak, kararnamelerle **"işi bitirmek"** istiyor. Gerek basın toplantılarında, gerekse partisinin meclis gruplarında **"cumhuriyet tarihinde görülmemiş işler"** yapmakla övünüyor ve milletvekillerinden alkış alıyor.

Eskilerin deyimi ile bir de **"madalyonun öteki yüzü"** var. Son kararnamelerle bürokrasinin üst kademeleri Başbakan Özal'ın iş bitirici görüşüne uygun olarak düzenlenmek istenmiş, ancak, hâkim ve savcılar arasında bu düzenleme büyük yankılar ve

Özal Hükümetinin üst düzey bürokrasisinde derin çalkantılar yaratan düzenlemeleri üzerine konuşulurken, "Cumhuriyet'in 60 yıllık dengeleri"nden söz ediliyor.

tepkiler uyandırmış durumda. Bu konuda bir yetkili şunları söylemekten çekinmedi:

"25 yıldır hukuk camiasının içindeyim, ne hissettiklerini bilirim. Geçmişte de hâkimler arasında farklılık yaratan kararlar alınmıştı.

O zaman tüm Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesi ile diğer yüksek yargı organları (ayağa kalkarak) birinci sınıf hâkimler arasında fark yaratılmamasını istemişler ve bu istek zamanın hükümetince 'makul' karşılanmıştı. Sorun aslında geçmişte çok tartışılmış ve hâkimler kendi aralarında önemli ve kalıcı bir gelenek oluşturmuştu. O da birinci sınıf hâkim sınıfına girenlerin ek göstergelerinde bir değişiklik yapılmayacaktı. Çünkü seçimle gelinen birçok makamın geçici olduğu biliniyordu.

İşte şimdi bu önemli gelenek kaldırılmakta ve birinci sınıf hâkimler arasında (ek göstergelerle) farklılık fiilen yaratılmaktadır."

Kararname metni hazırlanırken bu konuda birçok hâkimin ve savcının geçmişten örnekler vererek herhangi bir farklılığa meydan verilmemesi doğrultusunda açıkladıkları görüşler yetkililere iletildi. Raporlar yazıldı, Cumhurbaşkanı katında savunması bile yapıldı. Ama, öğrenildiğine göre, Başbakan Turgut Özal, programda bir değişiklik yapılmamasını isteyerek farklılaşmanın yararlarını inatçı bir üslupla belirtti. Böylece üst yargı organlarında bu yıldan sonra ek gösterge farkı yürürlüğe kondu.

Yargı organları bu konu ile ilgili şimdilik hiçbir şey söylemiyor. Soranlara, zamanında uyarıdıklarını belirtip, **"Bu bizim görevimizdi"** diyorlar.

Ya ötekiler?

Son yasa hükmündeki kararnamenin yankılarının uzun süreceği belirtiliyor. Öncelikle işçi ve Bağ-Kur emeklileri için bir şey getirilmediği gazetelere yansıyınca, yetkililer açıklama yapmak zorunda kalmışlardı.

Yüksek Denetleme Kurulu üyelerinin ek göstergelerinin akıbeti hakkında şimdilik hiç kimse açıklamada bulunmak istemiyor.

Uzmanların bildirdiğine göre, bu kararnamede en yüksek ek göstergeyi Başbakanlık Özel Kalem müdürü ile Müsteşarı almıştı. Bir de YÖK Başkanı..

Kararnamenin **"kokusunun"** daha ilerki günlerde giderek artacağı öne sürülüyor.

Kararname ile ilgili olarak üst düzeyde bir yetkili şöyle dedi:

"60 yıldan beri Türkiye Cumhuriyeti'nde önemli dengeler oluşmuştur. Bürokrasi zamanla kendi arasında bir hiyerarşi tespit etmiştir. 1950'den sonra gelen her iktidar, bu dengeler üzerinde bir süre oynar, sonra işin tehlikesini görür ve vazgeçer. Geçmişteki siyasi hayatımıza bakarsak, bakanlıkların, genel müdürlüklerin nasıl kaldırılıp, nasıl bir günde kurulduğunu görürüz. Ama bunların altında temelde pek fazla değişiklik olmaz.

Şimdi Özal Hükümeti veya Özal, büyük bir cesaretle devlet örgütünü düzenlediğini ve işlerin çabuk yürüyeceğini söylüyor. Bakalım bu düzenlemelerin semeresini nasıl alacak?

Hep beraber göreceğiz..."

Ekrem Pakdemirli

Kaya Erdem

Çamlara meraklı bakanlardan sonra

Pakdemirli de Çınar'ı devirdi

Ekonomik bürokraside özellikle Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı **Ekrem Pakdemirli**'nin çevresinde odaklaşan huzursuzluk Şeker Bayramına rastlayan günlerde had safhasına vardı. Hazine'den sorumlu müsteşar yardımcısı **Tevfik Altınok** Başbakan **Turgut Özal**tarafından görevinden alınırken dış ticaretten sorumlu diğer müsteşar yardımcısı **Özer Çınar** daistifa edecekti.

Başbakan Özal, Başbakan Yardımcısı **Kaya Erdem** ve Pakdemirli arasındaki yetki çekişmesi sonucu Altınok'un görevden alınması gürültülere yol açarken, diğer müsteşar yardımcısı Özer Çınar'ın **"sessiz"** istifası basına bile doğru dürüst yansımayacaktı.

Özer Çınar yılların bürokratıydı. Mülkiye'yi bitirdikten sonra 1949 yılında girdiği Maliye Bakanlığı'nda kambiyo mevzuatının hazırlanmasında uzman olarak görev yapmış, 1959 yılında da Ticaret Bakanlığı'na girmişti. Türkiye ile AET arasında imzalanan ortaklık anlaşması ve bütün protokollerin müzakere ve yazımına aktif bir şekilde katılan Çınar bürokrasideki sayılı AET uzmanlarından biriydi.

Uzun yıllar Türkiye'nin AET nezdindeki daimi delegeliğinde görev yaptıktan sonra geçen yıl Ankara'ya dönmüş ve Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı kurulduğunda uzmanlığı ve tecrübesi gözönünde bulundurularak Pakdemirli'nin dış ticaretten sorumlu yardımcılığına getirilmişti. Getirilmişti, ancak hiçbir zaman Pakdemirli ekibinden olmamıştı. Çınar, bürokrasi geleneğini savunmuştu. Pakdemirli ise başından beri Çınar'ı karar alma mekanizmasının dışında tutmaya çalışmış, hatalar yüzünden yaz boz tahtasına dönen dış ticaret rejimi ile ilgili düzenlemeleri daha çok müsteşarlıkta oluşturmaya çalıştığı kendi kliği ile birlikte yürütmüştü. Özer Çınar'ın bazı önemli kararları gazeteden öğrendiği bilinmekteydi.

Titiz bürokrat tavrı Çınar'ın dışlanmasına bir başka şekilde de yansıyacaktı: İthalat, ihracat işleriyle uğraşan bazı şirketlerin **"esnek davranmadığı"** gerekçesiyle zaman zaman Çınar'dan şikâyetçi oldukları Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda bir sır değildi.

Pakdemirli ile Çınar arasındaki üslup farklılığına müsteşarlıktaki idari tasarruflarla ilgil emrivakilerin eklenmesi bardağı taşıran son damla oldu. Özer Çınar Devlet bakanı Ahmet Kurtçebe Alptemoçin ile birlikte Fas ve Tunus'ta bulunduğu sırada yurtdışında kendisine bağlı olarak çalışan on kadar ticaret müşaviri ve yardımcısı kendisinden habersiz merkeze alınacaktı. Çınar, Pakdemirli'nin o sırada henüz görevinden alınmamış olan Tevfik Altınok'a imzalattığı kararnameyi Türkiye'ye döndükten sonra öğrenecekti.

Bu emrivakiyi öğrenir öğrenmez Çınar'ın yaptığı ilk iş Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'e tek cümlelik bir istifa mektubu göndermek olacaktı.

ABD, yabancılarını ne yapacak?

Sınırlardan her yıl yüzbinlerce yasadışı göçmen giriyor. Kimine göre 100 bin.kimine göre 500 bin. Amerikan toplumunun kaç "yaşadışı yabancı"sı var, belli değil. 2 milyon diyen de var 10 milyon diyen de.

Amerika Birleşik Devletleri'nde sınır kontrolü, son 10 yılda gittikçe büyük boyutlara ulaşan önemli bir politik sorun haline geldi. Her yıl çoğunluğu Meksikalı yüzbinlerce kişi, yasadışı yollardan ABD'ye giriyor. Dalga dalga artan bu göç, bir yandan halkın pek de bilinçli olmayan tepkilerini çekerken, öbür yandan soruna acil çözüm aramak durumunda kalan Amerikan Kongresi'ni uğraştırıyor.

ABD'nin göçmenlerle ilgili resmi kuruluşu INS'nin Los Angeles Bölümü Başkanı **Ernest Gustafson**'un deneyleri, sınırlardan giren göçmenlerin artık kontrol edilemediğini açıkça ortaya koydu. Gustafson, Phoneix-Los Angeles hattında uçakla giderken İspanyolca bir konuşmaya kulak misafiri oldu. Konuşan kişilerden biri arkadaşlarına, **"Donde esta la linea** (sınır nerede)?" diye soruyordu. Uçak Los Angeles'e indiğinde, Gustafson bu üçlüyü sınır dışı ettireceğine, yürüyüp gitmelerine izin verdi. Sonradan söylediği gibi, **"Los Angeles ve Orange County'de yasadışı yollardan göç etmiş 1 milyondan fazla insan varken, bu üçü olmuş olmamış ne farkeder? İşin nasıl inanılmaz boyutlara ulaştığı sürekli akılımı kurcalıyor, sa-**

yılar öyle büyük, bizim kontrolumuzsa öylesine yetersiz ki.. Korkunç bu."

Washington'da Gustafson'un büyük şefi aynı duyguyu değişik sözlerle dile getiriyordu: **"Gerçek olan sınır kontrolunu kaybettigimizdir"** diyordu Ronald Reagan, **"ve bu durumdaki hiçbir uluş, varlığını sürdüremez."** Gerçi Başkan durumu biraz abartıyordu, çünkü şu anda ülkenin varlığı tehlikede gözükmüyor. Ama on yıldır sürekli artış gösteren yasadışı göç, onurlu bir Amerikan geleneğini tehlikeye sokuyor. Ellis Adası'nın geleneğini, Özgürlük Anıtı ve Emma Lazarus'un geleneğini: **"Yorgununu, yoksulunu, özgürce nefes almak için can atan halklarını bana ver..."**

ABD'nin sınırlarının kontrolunu yitirdiği düşüncesi ancak sınırlı bir ölçüde doğru sayılabilir. Hükümet yasal göçü gayet etkili bir biçimde düzenleyebiliyor. Son birkaç yılda, yıllık göçmen sayısı yaklaşık 500 bin kişi, bu da ulusun rahatça kabul edebileceği bir topluluk. Yasadışı göçe gelince, bu şekilde göç etmiş kaç kişinin Amerika'da yaşadığını ve yıllık girişin ne kadar olduğunu kimse tam bilemiyor. Tahminlere göre, ABD 2 milyonla 10 milyon arasında yasadışı göçmen barındırıyor ve her yıl bunlara 100-500 bin kişi ekleniyor.

Simpson-Mazzoli tasarısı

Üç hafta önce, Simpson-Mazzoli yasa tasarısı tartışılırken, Capitol Hill'deki Amerikan Kongre'si yasadışı göç konusunda **"ağır ağır demlenen"** birçok görüşün ortaya sürülüşüne sahne oldu. Bu tasarı, ABD'nin göç politikasında bir kuşaktır öngörülen en büyük reform olarak nitelendiriliyor. Öyle ki, göç konusundaki sert tartışmalar, garip siyasi ittifaklar ve çeşitli çıkar gruplarının karşıt tutumlarıyla artan gerilimler kasımdaki başkanlık seçimlerini bile etkileyebilecek belki.

Reagan yönetimi de üç buçuk yıldır göçler konusundaki reforma öncelik tanıyor. Simpson-Mazzoli tasarısı, cumhuriyetçilerin çoğunlukta olduğu Senato'da 1982 ve 1983'te iki kez onaylandı. Ancak, İspanyol kökenlilerin iş bulma-çalışma konusunda uğradığı aşağılayıcı davranışların artacağından korkan İspanyol kökenli liderler ve liberallerin muhalefetleriyle, plan Demokrat Partisi saflarında bir ateş çemberi içinde bulunuyor.

Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, Simpson-Mazzoli planı, herkes için nefret edilebilecek öğeler taşıyan **"sevimsiz bir uzlaşma."** Tasarı iki bölümden oluşuyor: Yasadışı göçmenlerin Amerikan piyasasında iş bulmasını güçleştirecek önlemlerin alınması, buna karşılık sınırlı bir aflaı, ülkede yaşayan milyonlarca yasadışı göçmene yasal statü tanınması. İş çevrelerinde, bilerek yasadışı göçmen çalıştıran işverenin çarptırılacağı cezalar tartışma konusu olurken, liberaller de hükümetin işverene, başvuranın yasadışı göçmen olup olmadığını anlamasını sağlamak amacıyla destek vermesine karşı çıkıyorlar. Muhafazakâr bir grup ise affın Amerikan vatandaşlığı kavramını küçülteceğini söyleyerek, tasarıyı topa tutuyor.

El Paso. Haziran 1984. Bir "yabancı" daha geliyor.

Halk sakin

Newsweek dergisinin haziran başında yaptığı bir kamuoyu yoklamasına göre, Amerikalıların yüzde 38'i son zamanlarda çevrelerinde artış gösteren bir yabancı topluluğundan haberdar, yüzde 50'sine göre **"önemli bir değişiklik yok."** Halkın yüzde 55'i yasadışı göçü **"çok önemli bir sorun"** olarak nitelendiriyor. Bu sorun, sıralamada işsizlik, enflasyon ve nükleer savaş tehlikesinin arkında kalırken, çevre sorunlarıyla başabaş yer alıyor. Eyaletler arasında fazla bir görüş ayrılığı yok, yalnız Meksika sınırındaki eyaletlerde yüzde 55'lik **"çok önemli"** yaklaşımı yüzde 63'e tırmanıyor. Irk ayrımının sıralamada önemli bir etken olmadığı görülürken, 50 yaşını geçkin Amerikalılar gerek yasal, gerekse yasadışı göçü çok önemli bir sorun olarak nitelendiriyor.

Halkın Simpson-Mazzoli planı üzerindeki görüşüne gelince: Tasarının anahtar noktalarından olan, bilerek yasadışı göçmen çalıştıran işverenin cezalandırılması yaptırımı çoğunluğun desteğini sağlıyor. Öte yandan, çoğunluk af düşüncesine de karşı. Yine yasadışı göçmenlerin tanınmasını sağlayacak özel kimlik kartları az bir farkla onaylanmıyor. Yüzde 60'lık bir çoğunluk, yalnız sınırları güçlendirerek sorunun çözümlenemeyeceğini belirtiyor. Sınır kontrolunun mutlak çözüm getireceğine inananlar halkın yalnız yüzde 32'si.

Newsweek'in araştırması diğer sonuçlarla da değerlendirildiğinde, ulusun yasal ve yasadışı göç konularındaki tutum belirsizliği çelişik duyguları görülüyor. Gerçekten de halk yasal göçü önemli bir sorun olarak görmezken, kendisine tutumu sorulanların yüzde 53'ü **"çok fazla"** Latin Amerikalının, yüzde 49'u da **"çok fazla"** Asyalının ülkeye girdiğinden yakınıyor. **"İstenmeyen"** işleri alan çalışkan göçmenlerden memnun olduğunu söyleyenler yüzde 80 gibi büyük bir oran oluşturuyor. Ama, göçmenlerin Amerikalıların işini elinden aldığına inananlar da hiç az değil.

Bu araştırmaları yorumlayan uzmanlara göre, halk, tamk olduğu bu yeni, tarihi göç dalgasından rahatsız. Yoksa Amerikan Ulusu, kapıyı yabancıların yüzüne çarpmaya mı niyetleniyor? Güçlü bir yabancı düşmanlığı ya da ırkçılık mı başgösteriyor? Bu soruların yanıtları olumlu değil, çünkü halkın davranışları bilinçli olarak önyargılı oluşundan kaynaklanmıyor. Stanford Üniversitesi öğrencilerinden Edward Harwood'un belirttiği gibi, **"Buraya haddinden fazla yabancı insan geliyor"** düşüncesi halkın tavrını yansıtıyor.

Ekonomik sorunlar

Kimileri, yasadışı göç konusunda kabaran kızgınlığı, Reagan döneminde ticarette meydana gelen azalmaya, iş, güvenlik ve ülkenin ekonomik geleceği konularında artan endişelere bağlıyor. Birleşik Latin Amerika Vatandaşları Derneği yöneticisi **Arnold Torres,**

Bugünkü yapısıyla Amerika Birleşik Devletleri, "göçmenlerin kurduğu bir devlet" sayılabilir. Göç kavramının, ABD topraklarn üzerinde her dönemde özel bir anlamı olmuştur. "Göç", sadece ABD devletinin temelinde yatmakla kalmayan, bu ülke insanlarının toplum hayatının biçimlenmesinde ayrıca önemli yeri olan bir olgu. Şimdilerde ABD, yine bir göç olayıyla uğraşıyor. Olay yeni değil. On yıllardır, Latin Amerika'dan, Asya'dan insanlar akın akın ABD'ye gelip yerleşiyor. ABD'nin güney sınırında, artık kronikleşmiş olduğu için "vakayı âdiye" muamelesi gören bir trajedi yaşanıyor. ABD, kapılarını "yasadışı yabancı"lara kapamaya mı hazırlanıyor? "Sınırın ötesindeki vaat edilmiş topraklar"a kapağı atıp hayatını kurtarmayı düşleyerek büyüyen Meksikalı gençler ne olacak? Sunduğumuz yazı, bu trajedinin tasvirini değil, ABD'deki tartışmasını yansıtmayı amaçlıyor. "Trajedi"ye değinmek icinse, bir inceleme ya da yorum yazısı yerine dünyanın en büyük rock gruplarından Genessis'in iki parçasının sözlerinden yararlanmayı yeğledik.

le diyor: **"1981'de işler kötüleştiğinde bir i suçlamamız gerekti. Böylece mülteciele- belgesiz işçilerin ve göçmenlerin rahatı- ı tehdit ettiği düşüncesi doğdu."** Meksi-Amerika Yasal Savunma ve Eğitim Fo-nun göç siyasetinden sorumlu müdürü **da Wong** da bu görüşe katılıyor: **"Halk, anda ülkenin tıka basa dolu olduğu ve menlere ne iş ne de ev verecek kaynak- ız olduğu kanısında. Oysa olaylar bu- doğrulamıyor."**

Linda Wong'un belirttiği gibi, son 10 yıl-i göç dalgası, bu yüzyıl başındaki müt-tarihi tırmanışa yaklaşsa da, bugün Ame-'nın nüfusu ve işgücü çok daha büyük uğundan, ABD ekonomisi bu akını mas-bilir durumda. Üstelik yasadışı göçmen-n Amerika'nın iş yapısına ve giderek tüm onomik yaşantısına getirdikleri yarar ve arlar karşılaştırıldığında, katkıların daha r bastığı görülüyor.

uz emek gücü ve iş alanları

Arz-talep yasaları, piyasaya yeni işçiler ığında ücretlerin düşmesine, kimi işçile-işlerinden olmasına yol açar. Bu kural D'deki göçmenlerin durumu açısından tutucu bir genel ilke. Göçmenler, Ame-alılarla, fazla yetenek gerektirmeyen, dü- ücretlerin ödendiği, daha çok gençlerle alıkların çalıştığı ve işsizlik faktörünün ğırlık taşıdığı işlerde rekabet ediyor-ece Üniversitesi'nden Prof. **Donald ddle,** belgesiz Meksikalıların Houston'-ticari inşaat sektöründe işlerin üçte biri-hem de asgari ücretten yüksek ücretlerle-rinde tuttuklarını tahmin ediyor ve her y yasadışı yabancı işçinin 65 Amerikalıyı z bıraktığını iddia ediyor.

Ama başka ekonomistlere göre, yabancı ler kaptıkları işlerden daha fazla yeni iş ı yaratıyorlar. Kentleşme Kurumu'ndan nomist **Thomas Muller,** 1970'lerde Gü- California'da yaptığı araştırmaya daya-ak, Meksikalı göçmenler dalgasının böl-eki işsizlik oranını pek değiştirmediğini aya koymuştu. İşte bunun nedeni, göç-lerin varlıklarıyla sosyal hizmetler ve ka resmi hizmet alanlarında yeni iş alan-nın açılmasına neden olmaları. Bu tür iş-daha çok zenciler yerleşiyor, dolayısıy-eni göçmenler kendilerinden **"bir üstte"** alanların ekonomik piramitte yukarı ru bir kademe ilerlemesini sağlamış olu-lar.

Yabancıların Amerikalılardan rağbet gör-ezor ve pis işlerde çalışmalarını artık eğe simgeleyen bir örnek, New York'-elbise fabrikası. Burası neredeyse her ge-göçmenin çalışma hayatında **"gelenek-"** bir durak niteliği kazandı artık.

Burası gibi, göçmenlerin çalıştığı başka erde de düşük ücretler ve kötü çalışma ulları, genel manzaranın parçası. Ama u ABD firmasını canlı bir rekabete ha-kılan, bunların denizaşırı ülkeler yerine erika'da üretim yapmasını sağlayan da düşük ücretler. Ekonomist Muller'in tah-line göre, Los Angeles dokuma sanayi-e ücretlerin **"düşük"** sayılacağı 52 bin iş-, varlığını Meksikalı işçilere borçlu.

Ucuz emekgücü, aynı zamanda perakende iyatların da düşük tutulabilmesini sağlı-

Ulusal geliri, düşük ücretle çalışan işçile-sırtından arttırmak hem ahlaki yönden lış, hem de ekonomik yönden sağlıksız ünebilir. Böyle düşünenlere göre, göçü tacak denetim politikaları işverenleri da-yüksek ücret ödemeye ve işyerini Ameri-lar için daha çekici kılmaya yöneltecek-

üşük ücretli göçmen işgücüyle ilişkili ola-sözü edilen bir başka sorun, bu vasıfsız kgücünün Amerikan sanayiinin ihtiyaç duğu yüksek teknolojili modernleşme mlarını geri plana itti.

ncak Amerika'da bugünkü nüfus artış önümüzdeki yıllarda da geçerliliğini ko-a, bu tartışmaların önemli bölümü salt laf haline gelecek. 1995'e dek ABD'de 25 milyon yeni işyeri açılacağı tahmin ediliyor, buna karşılık aynı sürede faal nüfusa katılacak Amerikalı sayısı 13 milyon 400 bini ancak bulacak. Aradaki fark, daha fazla otomasyona, yeni göç dalgalarına, ücretlerin genel olarak yükselmesine yol açacak.

Harcamalara karşılık katkılar

Yasadışı göçmenlerin Amerikan Hükümeti'ne azımsanmayacak düzeyde harcamaya mal olduğu biliniyor. Buna karşılık, göçmenlerin yine hiç azımsanamayacak katkıları var.

1970'lerde yapılan bir araştırma, göçmenlerin yüzde 73'ünden gelir vergisi alındığını, yüzde 77'sinin de sosyal güvenlik vergisi ödediğini ortaya koymuştu. Buna ek olarak, yakalanıp sınır dışı edilme korkusu içindeki yabancıların çoğu, gelir vergisi ödemelerinden sonra kalan bazı alacaklarını almak üzere başvurmaktan kaçınıyor. Yabancıların büyük çoğunluğuysa, herhangi bir resmi makama başvurma cesaretini gösterse bile, sosyal güvenlik hizmetleriyle ilgili olarak hesaba katılamayacak ölçüde genç yaşta. Sonuç olarak, sosyal güvenlik alanında ABD resmi kuruluşları göçmenlere hiçbir zaman ödenmeyecek tutarları kasalarına koyuyor ve yılda yaklaşık 80 milyar dolar kâr ediyorlar.

Madalyonun öbür yüzünde, göçmenlerin sağlık ve eğitim hizmetlerinden yararlanmaları, yoğun olarak yaşadıkları yerlerde eyalet gelirlerini, yerel yönetim gelirlerini zorlamaları var.

Başlangıçta sözü edilen Simpson-Mazzoli tasarısına göre milyonlarca yasadışı göçmene af çıkarmak, onların da sosyal harcamalardan Amerikan vatandaşları kadar pay almaları anlamına gelecek. Reagan Hükümeti, sosyal harcama sınırı olarak 1 milyar 400 milyon dolarlık bir tavan saptamıştı; 4 yıl içinde sosyal harcamaların 4 milyarı aşacağı sanılıyor. Uçurumun nasıl kapatılacağı yeni tasarının önünde engel, Amerikan göçmenler politikasının karşısında aşılması gereken bir güçlük oluşturuyor.

Derleyen: NATALİ MEDİNA

"Kapağı atma" ve yerleşme taktikleri

Amerikalı sınır görevlisi, San Diego'nun 30 mil doğusunda devriye gezerken basketbol oynayan bir grup Asyalı gençle karşılaşır. Gözüne bir şey takıldı. Bütün oyuncular yepyeni eşofman ve spor ayakkabıları giymişlerine karşın, hiçbiri basket atmasını bilmiyordu. Gerçek şuydu: Adamlar Meksika sınırından hemen geçmiş Koreli göçmenlerdi. Kendilerini kuzeye götürecek bir kaçakçıyı beklerken, bir yandan da halka karışmaya çalışıyorlardı.

Yüzbinlerce kişi, sınır seruvenini hep birlikte atlatarak, yabancı belge ve vizelerle şanslarını Amerikan havaalanlarında deniyor.

Meksikalıların dışında, çoğu göçmen, örgütlü kaçakçılık şebekelerince 5-6 ülke üzerinden, dolambaçlı bir yolculukla Amerika'ya getiriliyor. "Çakalların" ya da kaçakçıların çoğunun Meksika'yı seçmesinin nedeni, ülkenin yurtlarına Amerika'dan para gönderen vatandaşlarından yılda bir milyarlık geliri olması ve yetkililerin kaçakçılık ağlarına göz yummasıdır. Böylece Amerika'ya adam sızdırma, gitgide büyüyen bir sektör haline geliyor. Örneğin, Ysidro-California sınırındaki bir futbol sahasında seyyar satıcılar kuzeye yolculuk için bira ve hatta giyecek satıyorlar. Geçenlerde yakalanan ve yılda 10 milyon dolar kazanıcı olan bir kaçakçılık şebekesi, müşterilerini Belgrat'tan Meksika'ya, oradan da Chicago ve New Jersey lokantalarında kendilerini bekleyen işlere götürmek için, kişi başına uçak, konaklama ve yemek masrafı hariç 3-5 bin dolar para alıyordu.

Sınırdan sızan pek çok kişi yalancı belgeler için büyük paralar ödüyor. Yabancılar için ikâmet kâğıdı olan "yeşil kartlar" Meksika'da 500 dolar karşılığındayken, en etkili belge olan Amerikan doğum belgeleri 5000 dolara mal oluyor.

Özellikle Filipinler, Hong Kong ve Hindistan'da geniş çaplı kaçakçılık şebekeleri faaliyet gösteriyor. Ancak denizaşırı ülkelerden yolculuk pek de güvenli bir yol olmuyor Meksika'dan yolculuğun da daha kolay olduğu söylenemez. Bu yıl yalnızca üç ay içinde Tijuana sınırının Amerikan tarafında 108 yabancı, haydutlar tarafından soyulduğu ya da dövüldü.

Bu tehlikeli yollardan geçmek istemeyenler başka bir yol deneyerek, ilk önce geçici bir vize ile ülkeye giriyor, daha sonra da avukatların yardımı ile durumlarını yasallaştırmaya çalışıyorlar. Bu yollardan biri, Amerikalı bir eş bulmak.

İkincisi, yasal oturma izni koparmayı başaran bir göçmen, ailesini de yanına alabiliyor. Amerika'da ailesi olmayanlar için en iyi yol, iş bulmak.

Sadece göçmenin iş bulmuş olmasıyla yetinmeyip, iş ilanını da görmek ve göçmenin gerçekten bu iş için gerekli niteliklere sahip olup olmadığını anlamak isteyen ABD Göçmen Bürosu yetkililerine karşı avukatların geliştirdiği formül, gazetelere müşterileri olan göçmenlere uygun iş ilanları vermek. Başka bir taktik, hizmetçi arayan kişilerle yasadışı yollardan göç etmiş yabancıları birleştirmek oluyor. Avukatlar müşterilerinin belgelerini yetiştirmek için zamana ihtiyaç duyduklarından genellikle işi geciktirmeye çalışıyorlar. Politik sığınma başvurusuz zaman kazanmanın bir yolu. Politik sığınma hakkı isteyenler 1979 yılındaki 3 bin 800 kişiden 178 bin kişiye tırmandı. Gene de politik sığınma için başvurmak her zaman geçerli olmuyor.

İngiliz Rock topluluğu Genesis, geçen yılın tarihini taşıyan son plağında ABD'ye göçen Meksikalıların dramını işledi. Aşağıda sunduğumuz iki parça, Genesis üyelerinin bıyık bırakıp Meksikalı kılığına girerek sundukları bu albümden. İlk parça ABD'ye yolculuğa hazırlanan Meksikalı gencin şarkısı, ikinci parçada detektifle kaçağın öyküsü işleniyor.

YASADIŞI YABANCI

Yataktan kalktım, keyfim yoktu pek
Elimde cüzdan, pasaport, ayağımda yeni
ayakkaplar
Tepemde güneş, tuttum parkın yolunu
Bir şişe Tequila'm, bir paket de sigaram var
Bir kuzinim var benim, onun da bir dostu
Dostunun teyzesi birini taniyormuş, yardımcı olacak
Evlerine gittim, kapıyı vurdum
Para almadan adımını atmazmış dışarı
Aman kimseye söylemeyin yapacağım şeyi
Biliyorsunuz, anlarlarsa imkânı yok bırakmazlar beni

Hoş değil, yasadışı yabancı olmak, hoş değil
Büroda önüme bir sürü kağıt koydular
Pembesi var, kırmızısı var, istediğin kadar
Masaya eğildim, bakayım ne diyecekler
"Bu geçersiz efendi, tükenmezle yazmamışsın"
dediler
Kimseye güvenmeyeceksin buralarda, çünkü
hoş değil, yasadışı yabancı olmak, hoş değil
Dostlar için de kaygılanmak
Zarar vermez kimseye, işime gelir aksine
Vaadedilmiş topraklar, sınırın ötesinde
Her şey kolay orada, elini uzatsan yeter
Kendine sakla şüphelerini, bu bakışı daha önce
gördüm ben
Hiçbir yanlış yapmadım işte şimdi, ne var bu kadar
şaşıracak?
Bir kardeş edindim, seve seve yardım edecek bana
Dışarı çıkayım diye ne gerekiyorsa yapacak.
Aman kimseye söylemeyin yapacağım şeyi
Biliyorsunuz, anlarlarsa imkânı yok bırakmazlar beni

Hoş değil, yasadışı yabancı olmak, hoş değil
Hoş değil, yasadışı yabancı olmak, hoş değil.

"YEŞİL KART" — Göçmenlerin rüyası.

SADECE İŞİM BU

Yararı yok "her şey tamam" demenin
Geceyarısından sonra neredeydin
Bir "dan-dan-dan" duydum, bitti işleri
Bu senin hep yaptığın işlerden biri
Hızlı koştukça daha berbat görünüyor yere devrilişleri
Enseleyeceğim ergeç seni

Yüzünü kimse görmedi
Gecenin içinden çıkagelmiş bir yabancı gibi
Seni biri ihbar etti, umarım sendin o kişi

Bir isim, bir adres aldım, yola düştüm
Bir isim, bir adres aldım, peşine düştüm

"Her şey tamam" deyip durma
Bu kez çok ileri gittin galiba
Bir "dan-dan-dan" duydum, işin bitti
Bu benim her zaman yaptığım işlerden biri
Hızlı koştukça daha berbat düşüyorsun yere
Enseleyeceğim ergeç seni

Bir isim, bir adres aldım, yola düştüm
Bir isim, bir adres aldım, peşine düştüm

Kaç bakalım şehirden şehire
Tamamen masum olsan bile
İşleri karıştırabilirsin yine de
Ve dünyan da yıkılsa
Biliyorsun, yanlışlık yok ortada
Görüyorsun, talihin kötüye döndü
Hissediyorsun, nasıl titriyor ellerin

Telefon çalar, kimse açmaz
Eve bile yalnız gidemezsin
Ve dünyan da yıkılsa
Biliyorsun, yanlışlık yok ortada
Ayak sesleri, hemen arkanda
Gece uyurum deme, şimdi iyi uyu
Hissetmiyor musun, vakti tamam
Bir "dan-dan-dan" duydum, bitti işin
Aslında umurunda değil kimsenin
Çünkü hızlı koştukça daha berbat görünüyor yere
devrilişin
Enseleyeceğim ergeç seni. enseleyeceğim seni

Bir isim, bir adres aldım, yola düştüm
Bir isim, bir adres aldım, peşine düştüm

Bir isim, bir adres aldım, yola düştüm
Bir isim, bir adres aldım, çıktım göreve.

Gandi Hanedanında kapışma

İndira Gandi, gelini Maneka'nın başına buyrukluk mücadelesine karşı savunmada. Hindistan'ın "ana"sı ile, ölen Sanjay Gandi'nin eşi mahkemelik bile oldular.

29 Nisan 1984 günü Yeni Delhi Yüksek Mahkemesi'nde **Maneka Gandi** ile **İndira Gandi** karşı karşıya geldiler. İkisi de **"Gandi Hanedanı'nın mirası Hindistan"** üzerinde hak iddia ediyorlar. Oysa ikisinin de soyadı evlilik temeline dayanıyor. Gerçek Gandi ailesiyle kan bağları olduğunu iddia edemezler. Davanın nedenlerini hazırlayan olgular kırk yıllık tarihin ürünü.

1940 yılında **Mahatma Gandi** henüz hayattaydı. O yıllarda Hindistan, İngiltere'nin sömürgesiydi. Geleceğin başbakanı 1917 doğumlu İndira da İngiltere'nin Oxford Üniversitesi'nde öğrenim görüyordu. Orada Mahatma Gandi'nin oğlu **Feroze Gandi** adında genç bir gazeteciyle tanıştı. Nehru'nun kızı olan İndira Hindu; Feroze Zerdüşt dinindendi. Tüm protestolara karşın evlendiler. İlk oğulları **Rajiv** 1944'te, ikinci oğulları **Sanjay** 1946'da doğdu. Feroze 1960 yılında öldü. Bıraktığı miras öyle parayla ölçülebilecek bir değer değildi. Bu servet ancak beş **"rakamlı"** bir kelimeyle ifade edilebilirdi: **GANDİ.**

İndira, ülkedeki diğer dullar gibi sefalet içinde yaşamaya mahkûm olmayacaktı. Hemen yeniden evlendi: Politikayla. Menfaat ortaklığına dayanan bir politikayla. Oğulları, ülkenin geleneklerine ters düşerek, biri bir İtalyanla, diğeri de bir Sih üniversite öğrencisiyle evlendiler. Soyadları onlara bu ayrıcalığı tanıyordu, ama aynı zamanda omuzlarına Hindistan'ın sorumluluğunu da yüklüyordu.

Sanjay

Sanjay bu sorumluluğun sağlayacağı çıkarların bilincine çabuk vardı. Birkaç yıl içinde iktidardaki çıkar ortakları arasında yerini aldı. Görevi İndira'nın oğlu olmaktan ibaretti, belirli sorumlulukları yoktu. Yetkilerini en sert şekilde kullandığı için siyasi rakiplerinin gözünde bir **"çete reisi"** idi, ancak yandaşları onu **"geleceğin adamı"** olarak adlandırıyorlardı. Yaptığı hiçbir şey koltuk bir temele dayanmıyordu. Birçok kişi de İndira Gandi'nin 1975'te dokuz ay için ilan ettiği olağanüstü durumun geçici hükümetinin başkanı olarak görüyordu onu. Ama annesinin gözünde eşsiz bir değeri vardı: Güvendiği bir soyun temsilcisiydi Sanjay.

İndira Gandi 1977'de görevinden uzaklaştırılıp sürgüne yollandığında, bu nitelik daha da önem kazandı. 1980'de geri dönüşünden sonra ise Sanjay'ın yetkileri sınırsız hale geldi. Gandi hanedanının tartışılmaz vârisiydi artık.

Fakat, tanrılar ve havacılık koşulları bu kurulu düzene aldırmadılar. Annesinin görkemli dönüşünden altı ay sonra 23 Haziran 1980 günü, Sanjay, bir Amerikan akrobasi uçağıyla deneme uçuşu yaparken bir özel havacılık kulübünün pistine çakıldı.

İndira'nın kederi sonsuzdu. Hem oğlu, hem de politikadaki vârisi olan Sanjay'ın cesedinin yakılışını tek başına seyretti. Artık her şeyi yeniden düzenlemek gerekiyordu. Sanjay arkasında siyasete fazla ilgi duymayan bir kardeş, birkaç aylık oğlu Varun ve "Gandi" etiketini almış bir dul, Maneka'yı bırakmıştı.

Rajiv

Roller yeniden dağıtıldı. Maneka'nın rolü matem giysileri giyip oğlunun eğitimiyle uğraşmaktan ibaretti. Rajiv'in rolü daha ön plandaydı: Kader onu Hindistan'ın tek sahibi haline getirmişti. Annesinin tüm yetkilerini devralacaktı bir gün. Ama o yeni konumuna uyum sağlamak için hiçbir girişimde bulunmuyordu. Askeri pilottu ve kendini her yerde Gandi soyadıyla değil, **"Kumandan Rajiv"** olarak tanıtıyordu. Yine de Hindistan'ın kendine özgü demokrasisinin çarklarını döndürme görevi ona düşüyordu artık.

Bu arada altı aydır Sanjay'ın yasını tutan Maneka da bir şeylerin bilincine varmaya başlıyordu. Kendine kalan, bir anı; Sanja, bir oğul; Varun ve bir isim: Gandi idi. Bu hem az hem de pek çok şey ifade ederdi. **"Benim de pastada bir dilim hakkım olmalı,"** diye düşünmeye başladı.

Gürültü, Sanjay'ın elle tutulur tek mirası olan küçük Varun'un birinci doğum gününde koptu. İndira, bir dulun kocasının ölümünden bir yıldan az süre doğum günü partisi vermesini doğru bulmamıştı.

Maneka

Savaş böylece patlak verdi. Bir süre sonra Maneka bağımsızlığını ilan etti. Bir gazete çıkarmak için başvuruda bulundu. Başvurusu, İndira Gandi'nin de onayı olmak koşuluyla kabul edildi. Ancak İndira bu teklifi veto etti. Artık Maneka'nın telefonları dinleniyor, kuryeleri sansürden geçiriliyor, her davranışı izleniyordu. Babasının vasiliğini bu sefer de İndira'dan alıp Maneka'ya devretmek için açılan dava sırasında Maneka, **"Varun önce benim oğlum, daha sonra da herhangi birinin torunu"** diyordu.

Maneka davayı kaybetti. Bu, onun savunmasının yetersizliğinden değildi. Hindistan'da yasanın başka, uygulamasının başka şeyler oluşundandı.

Maneka bunlara karşın moralini kaybetmedi. Çünkü yaklaşan seçimlere hazırlık olarak, partisi Rashtriya Sanjay Manch adına tam beş seçim mitingi düzenlemesi gerekiyordu.

Sanjay'ın kardeşi Rajiv üç yıldır I. Kongrenin Genel Sekreterliği görevini yürütüyor ve **"Her şeyi annesine yardım etmek için yaptığını"** söylüyor.

Maneka'nın seçim mitingleri amacına ulaşıyor. Orada toplanan halkın bakmak için mi, soruş dinlemek için mi toplandığına karar vermek oldukça güç, ancak Hint halkının bu gibi kişilere son derece büyük saygıları var. Bu körükörüne saygı nedeniyle mitinglerin başarısız olması zaten düşünülemezdi. Gandi hanedanının vârisleri, bu kalabalık ve karışık ülke halkının bu özelliğini kolayca çıkarları doğrultusunda kullanıyorlar.

Maneka, bugün Sanjay'ın ona vasiyet ettiği dört amacını gerçekleştirmiş durumda: Kendini İndira Gandi'den soyutlayarak bağımsızlığını elde etti, kendi siyasi partisini kurdu, daha sonra da Rajiv'den tek başına yetkiye sahip olma hakkını geri aldı. Geriye kalan sadece tek bir şeyi ele geçiremedi: İktidar. Fakat İndira Gandi de henüz son sözünü söylemedi.

Derleyen: ZEYNEP DAĞLIOĞLU

İNDİRA GANDİ — Henüz son sözünü söylemedi.

MANEKA — Bağımsızlığını elde etti, partisini kurdu.

Sanjay Gandi ile Maneka'nın oğlu Varun, İndira Gandi'nin öbür oğlu Rajiv'in eşi Sonya tarafından kaçırıldı... Karışık bir hikâye.

Yabancı ajans temsilcileri daha fazla açıklık istiyor

"Belirli bir Türkiye imajı yaratma niyetimiz yok"

SİNA KOLOĞLU

Türkiye'nin tanıtılması, Türkiye'nin **"dışarıdaki imajı"**sürekli üstüne konuşulan ve çözüm aranan sorunlardan. Bu sorun çevresindeki tartışmalardan hiç etkilenmeyen bir büyük güç; her gün kesintisiz olarak, süratle Manila'dan Tokyo'ya Londra'dan Paris'e, Türkiye'yi konu ediyor, Türkiye'den bir şeyler aktarıyor: Uluslararası haber ajansları. Basın Yayın Genel Müdürlüğü'nün istatistiklerine göre 1983 yılında günlük haber veren yabancı radyo-TV kuruluşları ile haber ajanslarının Türkiye'ye ilişkin haber oranları %43. Bu yüzde kırk üçün %23.8'i ise haber ajanslarının payı, Ankara'da büroları bulunan bazı uluslararası haber ajanslarının temsilcileri ile konuştuk. Öğrenmek istediğimiz, Türkiye'ye ilişkin haberlerde hangi ölçüleri kullandıkları, Türkiye'nin ajanslardaki önem sırası, hangi konulara daha çok önem verdikleri, haber kaynakları ve Türkiye'deki çalışma ortamlarını nasıl değerlendirdikleriydi.

Yabancı ajansların temsilcileri, Türkiye'yi **"Olaylarla ön plana çıkan ülke"** kategorisine sokuyor. AFP Ankara Sorumlusu **Serge Arnold**, Türkiye'nin durumunu şöyle anlattı: **"Bazı ülkeler var ki, çok önemli haberler verildiği zaman ön plana çıkarlar. İşte Türkiye de bu ülkelerden biri. Genel olarak bizim için 2. derecede önemli ülkeler kategorisinde yer alıyor."**

Reuter Ajansının Ankara Sorumlusu **Hugh Carnegy**, aynı konuda kendi görüşünü şöyle belirtti: **"Zaman içinde oluşan olaylar Türkiye'ye ilgiyi arttırıyor. Türkiye NATO üyeliği ile en ufak olayda dikkatleri üzerine çekiyor"** Carnegy buna rağmen Türkiye'de 80'li yılların öncesindeki hareketliliğin olmadığını, bu nedenle haberlerde bir düşüş olduğunu söyledi. Carnegy, **"Batı basınında bugün Türkiye çok çok seyrek 1. sayfada yer alır"** dedi.

UPI Ankara Sorumlusu **İsmet İmset**, daha değişik bir yorum getirdi: **"Türkiye ajans bültenlerinde yalnızca haber olarak yer alıyor. Örneğin 12 Eylül Harekâtı Türkiye'yi önemli kılabiliyor. Ondan önceki dönemde ise Türkiye'nin dışarıdaki imajı terör içinde olan bir ülkeydi."**

Ajans yetkilileri "Neden hep olaylı Türkiye?" sorusuna kendi açılarından değişik karşılıklar verdiler. Öne sürdükleri, **"Olayları biz değil Türkiye kendisi yaratıyor"** savı.

Neden hep eleştirel?

Ajans yetkililerine kendilerinin **"Türkiye'yi hep eleştirel gözle ele aldıkları"** yolu eleştirileri üzerine AFP yetkilisi Serge Arnold, **"Kesinlikle böyle bir şeyin söz konusu olmadığını"** belirtirken şu örnekleri verdi: **"Noel Baba bayramı olmuştu Kaşta. Bununla ilgili olarak bir yazı hazırladım. Çok ilgi çekti. Hatta öğrendiğime göre Manila'da çıkan gazeteler bile haberi kullandılar. Bu Türkiye için olumlu bir haberdi. Yine Türkiye'ye gelen İranlı mülteciler ve Afganlı mülteciler ile röportajlar hazırladım ve yayınladım. Zannederim bunlar Türkiye'nin dışarıdaki imajını sempatik kılmıştır."**

UPI yetkilisi İmset, **"Evet, hep politik deniyor"** diye konuştu. **"Ama genellikle olaylar bu noktada odaklanıyor. Örneğin Türkiye'ye 80 bin Yunanlının gelmesi de önemli bir haberdi ve turistik bir nitelik taşıyordu."**

Ajans yetkilileri kendilerinin **"objektif olduklarını"** defalarca tekrarladılar. **"Yetkililer söylediklerei sözlerle olayları kendileri yaratıyorlar, biz de bunları yansıtıyoruz"** dediler. Bir ajans görevlisi buna örnek olarak kuduz haberini gösterdi: **"Kuduz sayısında artış var diye haber geçtik, korkunç tepki geldi. Eğer Türkiye'de bu soruna bir çözüm bulunamıyorsa, buna yerli basın gibi yabancı basının da ilgi duyması yetkilileri neden kızdırıyor?"** Başka bir ajansta görevlinin anlattığı olay Turizm Bakanına ilişkindi: **"Mayonun üstü açık olsun mu olmasın mı tartışmaları ile ilgili bir haber geçtik. Ertesi gün bakan yabancı ajansları suçladı."**

Batılı ajans yetkilileri ne kadar "objektif haber veriyoruz" deseler de bağlı bulundukları abonelerinin isteklerini yerine getirdiklerini de saklamıyorlar. AFP'nin Türkiye ile ilgili verdiği haberlere Almanya ve İngiltere, Fransa'dan daha fazla ilgi gösteriyor. AFP bu nedenle Türkiye ile ilgili haberler verirken, İngiliz ve Alman abonelerini gözönünde bulundurduyor. AFP'nin abonesi olan İngiliz Times gazetesinde Fransa'da çıkmayan haberlere rastlamak mümkün oluyor. ABD basını ise ilgisini **"hiç beklenmedik bir alanda"** yoğunlaştırıyor: Ekonomik gelişmelerin yanı sıra polisin geceleri randevu evlerine, gece kulüplerine yaptığı baskınlar. UPI Türkiye'ye ilişkin haberlerinde bu konuya dikkat ediyor. ABD basınını ilgilendiren diğer bir konu, Türkiye'de İslâm hareketinin yaygınlaşıp yaygınlaşmadığı. Reuters'e göre, kendi aboneleri, öncelikle ekonomik konularda bilgi istiyor. Daha sonra sırasıyla Yunanistan - Türkiye ilişkileri, İran olayları ve her ülkenin Türkiye ile ilişkileri yer alıyor.

"İyi haber alan kaynaklar"

Ajans haberlerinde sık sık rastlanan bir ifade **"iyi haber alan kaynaklar"**. Ajans yetkilileri ilke olarak haberin kaynağını vermekten yana olduklarını söylediler, ama Türkiye'deki koşulların kendilerini sık sık **"iyi haber alan kaynaklar"** terimini kullanmaya ittiğini belirttiler. Bunun iki nedeni var: Yetkililerin konuşmaması ve bazı haberlerin yerli basında yayınlanamayışı. Reuters yetkilileri şöyle dedi: **"Sistem olarak kabul etmiyoruz, ama Türkiye'nin kendi koşulları gereği bazı haberlerde kimlik belirtilmek istenmiyor. Çok emin olduktan sonra kimliğini saklayarak** 'gözlemciler' **sıfatını koyuyoruz."** AFP temsilcisi, **"Bakanlıklardan kimse konuşmuyor, basit istatistikleri bile vermiyorlar. Bu durumda resmi olmayan kaynaklara yönelmek zorunda kalıyoruz,"** dedi. UPI'nin sistemi daha ilginç: **"Haberi veren kişinin zarar görmeyeceği cümleleri adını vererek yazdıktan sonra, haberin can alıcı cümlesinde haber aynı şahsa ait olmasına rağmen** 'diğer iyi haber alan kaynaklar' **terimini kullanmak zorunda kalıyoruz."** Yabancı ajansların bu konuda istedikleri, resmi kaynakların özellikle dış ilişkilere yönelik olaylarda hızlı bir şekilde resmi görüşü iletmeleri, basına görüş bildirecek yetkili kişilerin saptanması.

Nasıl bir Türkiye imajı?

Ajans temsilcileri, özellikle belirli bir **"Türkiye imajı"** yaratmak niyetinde olmadıklarını söylediler. AFP sorumlusu **Serge Arnold**, şöyle konuştu: **"Batılı ajansların kendi ortak ideolojileri var. Bu bir gerçek. Bu ideoloji Batı dünyasının değerlerini ön plana çıkarıyor. Buradan giden haberlerin büyük bölümü kesilmiyor, ama bazen şu oluyor, bazı kişiler haberlere kendilerinden bir şeyler katmak istiyorlar."** Reuters sorumlusu Hugh Cargey; **"Türkiye imajı Batıda halkın belleğinde. Biz haberi yolluyoruz, gazeteler alıp kullanıyorlar. Biz haberin kendi kendisine açıklamasına izin veriyoruz"** diye konuştu.

Geçen yılın olayları

Konuştuğumuz yabancı ajans yetkilileri Türkiye'de geçen yılın üzerinde yoğunlaştıkları önemli olaylarını şöyle sıraladılar: 1- Demokrasiye geçiş ve seçimler, 2- Erzurum depremi, 3- İnsan hakları, hapishanelerde durum, 4- KKTC'nin kurulması, 5- Ekonomik olaylar, 6- Uçak kaçırma, 7- Avrupa Konseyi ile ilişkiler.

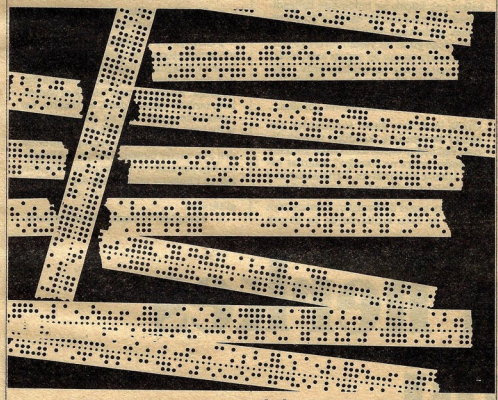

YABANCI AJANSLARIN GEÇTİĞİ TÜRKİYE'YE İLİŞKİN HABERLERİN KONULARA GÖRE DAĞILIMI (%)

YABANCI HABER AJANSLARI	POLİTİK	EKONOMİK	DIŞ POLİTİKA	SAVUNMA	TÜRK - YUNAN	ERMENİ	ETNİK	İŞÇİ	KÜLTÜR VE SANAT	KAÇAKÇILIK	HABER - YORUM
AFP	30.5	2.9	7.7	2.6	20.7	17.3	4.1	0.9	1.7	2.0	9.6
AP	24.2	7.9	7.9	4.6	17.9	11.5	3.2	0.6	1.4	1.9	18.9
REUTER	32.4	9.8	12.6	2.6	17.7	10.0	3.4	1.1	0.6	0.6	9.2
DPA	39.4	8.4	12.6	4.7	10.2	7.0	2.3	5.1	0.5	1.9	7.9

Kaynak: Basın - Yayın Gn. Md. 1983 İstatistikleri

DÜNYA FOUCAULT'YU UĞURLADI

> Yüzyıllar boyu, demokrasimizi allak bullak etmeden cinsel ya da ailesel yaşamımızda hiçbir şeyi değiştiremeyeceğimize inandırıldık.

Neden herkes kendini sanat yapıtı gibi düzenleyemesin?

Michel Foucault ile, benzeri az bulunur, ilginç, özgün, dürüst ve kendini sürekli yenilemeye çalışan bir aydın, bir düşünür tipi yok oldu. Hastaneler, cezaevleri onun en önemli kitaplarına kaynaklık eden, çok yakından incelediği laboratuvarlardı. Ama **Foucault** asıl söyleyeceklerini iktidar konusunda söyledi. Ne bir anarşistti, ne de klasik anlamda bir devrimci. Bazılarının sandığının (hatta ona eski Başkan **Giscard** yanlısı bile denmişti), Tersine, ister sağdan gelsin, ister soldan, iktidarı sevmezdi.

1961 yılında yayımlanan **"Deliliğin Tarihi"**, 25 haziran 1984 pazartesi günü yaşama veda eden **Michel Foucault**'nun en ünlü kitabıydı. 1976'da yayımına başlanan, geçtiğimiz günlerde de ikinci ve üçüncü ciltleri çıkan **"Cinselliğin Tarihi"**'ni tamamlayıp tamamlamadığı henüz bilinmiyor. Ancak, son iki ciltin çıkışı dolayısıyla iki ABD'li bilim adamının sorularına ilginç karşılıklar veriyor. Ünlü düşünürün sağlığında bir tek ABD'de yayımlanmasına izin verdiği bu konuşmanın tam metni, kısa süre sonra Fransa'da da kitap halinde çıkacak. **Hubert Dreyfus** ve **Paul Rabinow**'un sorularını ve Foucault'nun onlara verdiği karşılıkları aşağıda bulacaksınız:

— "Cinselliğin Tarihi" adlı kitabınızın ilk cildi 1976'da çıktı. Ne olduğumuzu anlamamızda cinselliğin çok önemli olduğunu mu düşünüyorsunuz?

FOUCAULT — Cinsellikten çok **"ben"**e değgin tekniklere ilgiliyim... Cinsellik sıkıcıdır.

— Yunanlılar da cinsellikle ilgilenmezlerdi...

FOUCAULT — Doğru. Onlar için önemli bir sorun değildi bu. Besin, beslenmeye verdikleri yere değgin, söyledikleriyle karşılaştırın, örneğin. Beslenmeye ayrıcalık verilmesinden cinsellikle ilgilenilmesine giden çok ağır hareketi incelemek bana ilginç geliyor. Hıristiyanlığın başlangıcında da besin, beslenme cinsellikten daha önemliydi. Örneğin manastır kurallarında, başlıca yeri beslenme alıyordu. Orta-çağ boyunca ağır bir kayma görüldü. 17. yüzyıldan sonra cinsellik başladı.

— Kitabınızın ikinci cildi neredeyse yalnızca cinselliğe ayrılmış.

FOUCAULT — Bu ciltte, Isa'dan 400 yıl önce gerek ahlakçılarda ve gerekse doktorlarda Roma İmparatorluğu'nun başlangıcındaki kısıtlamalar ve yasaklamalar bulunduğunu göstermek istedim... Ancak, bu halkın çok küçük bir bölümünü ilgilendiriyordu. Herkes için bir davranış örneği getirmek sözkonusu değildi. Ayrıca da, yapılan seçim güzel bir yaşam sürme ve geride kalanlara saygın bir yaşam anısı bırakma kaygılarından kaynaklanıyordu... **Seneca'yı, Plutarkhos'u** ve benzeri Eski Yunan yazarlarını okurken, **"ben"**le ilgili çok sayıda sorunları bulunduğunu gördüm...

Orada insanların dinsel sorunlardan çok ahlakî davranışlara, kendileri ve başkalarıyla ilişkilerine önem verdiklerini gördüm. Ölümden sonra ne olacağız? Tanrılar nedir? İşimize karışırlar mı, karışmazlar mı? Bu soruların onlarca fazla önemi yoktu...

Bir takım cinsel davranışları cezalandıran yasalar ne fazla kısıtlayıcıydı, ne de çok ağır. Yunanlıları asıl ilgilendiren, bir yaşam estetiğiydi.

Günümüzde de sorunun benzer olup olmadığını düşünüyorum. Çünkü dine dayalı bir töre istemiyoruz, ahlakî ve kişisel yaşamımıza karışan bir yasal sisteme de razı değiliz. Günümüzün kurtuluş hareketleri de, yeni bir ahlak anlayışı üzerine bina edecekleri bir ilke bulamadıklarından bocalıyorlar. Aradıklarını da, sözde bilimsel bir **"ben"** görüşünde, istek ve bilinçaltı konusundaki eskimiş kurallarda buluyorlar.

— Sizce Yunanlılar çekici ve inandırıcı bir çözüm getiriyorlar mı?

FOUCAULT — Hayır! Ben onlarınkinin yerine geçecek bir çözüm aramıyorum. Başka bir çağda ve başka insanlar tarafından öne sürülen bir sorunun çözümü bulunamaz. Benim yapmak istediğim çözümlerin tarihini yazmak değil, sorunların, sorunsalların şecere ağacını çıkarmak. Her şeyin kötü olduğunu değil, her yanda tehlike bulunduğunu düşünüyorum. Birbirinden ayrı şeyler bunlar. Her şey tehlikeliyse, hep yapacak bir şeyimiz var demektir. Benim tutumum uyuşukluğa değil, kötümserliği dışlamayan bir etkinciliğe götürüyor.

— Yunanlılar'ın yaşama biçimi mükemmel değildi belki. Ama, Hıristiyanlığın sonu gelmeyen kendini çözümleme kaygısına çekici bir alternatif getiriyordu.

FOUCAULT — Yunan ahlakı, töresi, kölelere yer veren, kadınların ikinci sınıf insan durumuna indirgendikleri, evlendiklerinde cinsel yaşamları karşılık niteliğiyle sınırlı kalan, erkeksi bir topluma bağlıydı.

— Belki kadınlar baskı altında tutuluyordu. Ama eşcinsellik herhalde günümüzden çok daha iyi yaşanıyordu.

FOUCAULT — Öyle sanılıyor. Yunan kültüründe genç çocuklarla sevişme üzerine bol ve önemli kitaplar bulunduğundan, tarihçiler Eski Yunan'da eşcinselliğin yaygın olduğu sonucuna varıyorlar. Ama, bu durum, aynı zamanda eşcinselliğin sorunlar da getirdiğini gösteriyor. Sorun olmasa, Yunanlılar eşcinsellikten de kadın-erkek ilişkisi gibi söz ederlerdi. Asıl sorunları, özgür bir yurttaş olmaya aday delikanlının başka birinin zevk aracı olmak kullanılmasını ve ezilmesini kabul edemeyişleridir. Bir kadın, bir köle pasif kalabilirdi; yapılarından, toplum içindeki durumlarında vardı zaten bu. Genç çocuklarla eşcinsel aşık üzerine bu felsefi düşünceler, Eski Yunanlılar'ın bu gerçeği kendi toplumsal **"ben"**lerine sindiremediklerini kanıtlıyor. Bir delikanlıyla bir yetişkin erkek arasında karşılıklı zevk alış-verişinde bulunulabileceğini bile düşünemiyorlardı. Örneğin **Plutarkhos**, genç çocuklarla sevişmekte sorunlar bulur. **"Bir gençle daha yaşlı bir erkek arasındaki bedensel ilişkide karşılıklı zevk sözkonusu değildir"** der.

— Yunan kültürünün, Aristo'nun sözünü ettiği ama sizin değinmediğiniz çok önemli bir yanı var: Dostluk...

FOUCAULT — Kitabım cinsel ahlaktan söz ediyor, aşk, dostluk ya da karşılıklı zevk bu kitabın konusunun dışında. Platon'un dostluğun yerine genç çocuklarla aşkı koyarken, cinsel ilişkiyi bir yana bırakmak zorunda kalışı anlamlıdır. Dostluk karşılıklıdır, cinsel ilişki öyle değil. Cinsel ilişkide kişi ya aktiftir, ya da pasif. Sorunuz söylediklerimi doğruluyor... Dostluğun olduğu yerde cinsel ilişki kurmak güçleşir. Bu sevi biçimini doğrulamak istediyle felsefi temel kuran Yunanlılar, biraz da bundan ötürü karşılıklı zevk almayı dışlarlar. **"Sölen"**de **Xenophon, Socrates'i** konuşturur ve bir yetişkinle bir genç çocuk arasındaki ilişkide çocuğun yetişkinin zevkinin seyircisi olduğunu söyletir ona. Yetişkinle ilişkisinde çocuğun herhangi bir zevk duyması onur kırıcıdır... Eski Yunan'ın cinsel ahlakı, erkeksi bir toplumda doğrudan ilişkilidir, iki taraftan birinin dışlanmasına dayanır.

— Evet, Eski Yunan'da cinsel ilişkinin tek yanlı, aynı zamanda da bir kaygı konusu olduğunu kabul edelim. Ama hiç değilse zevk alma sorun değildi onlar için.

FOUCAULT — Kitabımda, zevk almayla sağlık arasında artan bir gerilim bulunduğunu ortaya koydum. Doktorlara ve beslenme yöntemlerine gösterdikleri ilgiye bakıldığında, ana temaların yüzyıllar boyu değişmediğini görüyoruz. Ama, cinselliğin tehlikeyi de beraberinde taşıdığı görüşü, İ.S. 2. yüzyılda, İ.Ö. 4. ve 5. yüzyıllara oranla çok daha fazladır. İ.Ö. 5. yüzyılda **Hipokrates** için cinsellik tehlikelidir, sevişmeye kalkan kişinin mevsimlere, koşullara uygun anları kollamaya dikkat etmesi gerekir. Ama, İ.S. 1. ve 2. yüzyıllarda cinsel ilişki hastalığa çok daha yakın görülür. Bu değişmede bence en önemli nokta, cinsel ilişkinin daha önce eylem sanılırken, Hıristiyanlar için pasiflik ve **"ilk günah"**'ın karşılığındaki ceza sayılmasıdır.

— Demek Yunanlılar, zevkten çok sağlıkla ilgiliydiler?

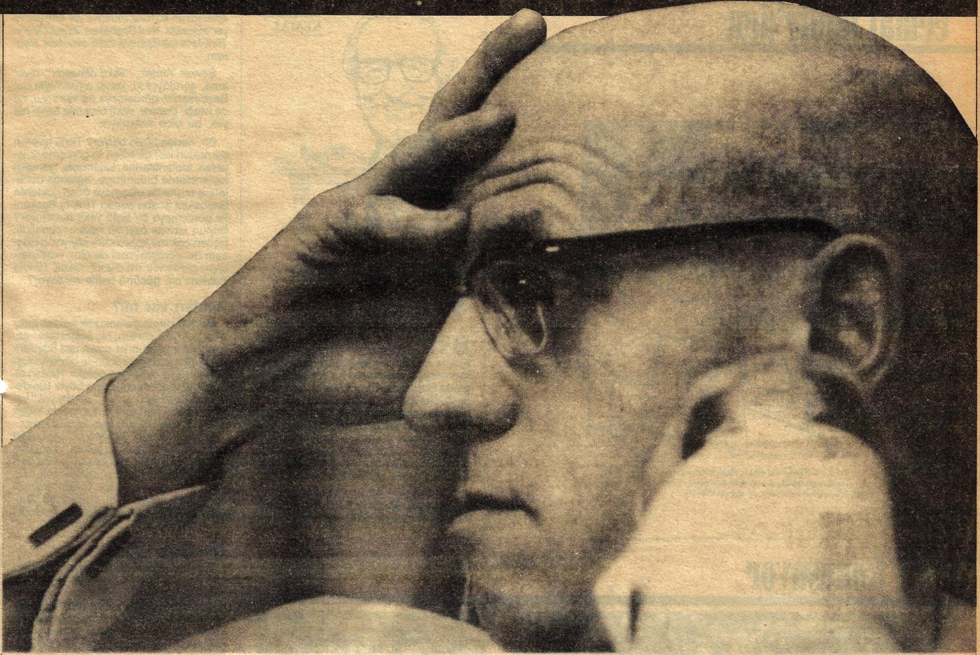

FOUCAULT — Evet. Yunanlıların sağlıklı olmak için iyi yemek yemeleri gerektiğini gösteren çok sayıda yazılı belge var. Biriyle cinsel ilişkideyken ne yapmak gerektiği konusunda göreceli olarak daha az şey yazmışlar. Çünkü besin konusu, iklimle, mevsimlerle, nem ya da kuraklıkla yakından ilgiliydi.

— Demek ki, ne düşünülürse düşünülsün, klasik Yunan bir altın çağ değilmiş.

FOUCAULT — Bizimle ilgisi bulunmayan bir dönemden örnek alınacak değerler çıkarabileceğimizi sanmıyorum. Geriye dönülmez. Ama zevkle istek arasında güçlü bir bağı içeren ahlakî, töresel bir deneyle karşı karşıya bulunduğumuz da su götürmez. Bunu günümüz deneyiyle, yani herkesin zevki en önemli şey olarak görmesiyle karşılaştırırsak, bu kopmanın insan doğasıyla ilgisiz bir tarihi olay olup olmadığını düşünmek zorunda kalırız.

— Ama bu noktayı, bizim cinsel tekniğimizle Doğu'nun cinsel sanatını karşılaştırarak vurguladınız, "Cinselliğin Tarihi"nde...

FOUCAULT — Kitabımın en çok yanıldığım noktalarındandır bu. Ne Yunanlılar'ın, ne de Romalılar'ın, Çinliler gibi bir cinsel sanatları vardı. Zevkten kısmanın ağır bastığı bir yaşama biçimine sahiptiler. Bu **"yaşama sanatı"**nda, insanın kendine egemen olması gerektiği kısa sürede temel sorun haline geldi... **Socrates, Seneca, Plinius** okunduğunda, örneğin, Yunanlılarla Romalılar'ın gelecek yaşam, ölüm sonrası ya da Tanrının varlığı gibi sorular sormadıkları görülür. Onların sorunu **"yaşamam gerektiği gibi yaşayabilmem için ne yapmalıyım"**dır. İ.Ö. 4. ya da 5. yüzyılda yaşayan bir Yunanlı için oturduğu site ve arkadaşlarıyla ilgilenmekse, örneğin **Seneca** için kendi kendisiyle ilgilenmekti.

Platon'un **"Alcibiades"**iyle durum aydınlığa kavuştu: Kişi siteyi yönetmeye aday olduğundan, kendisiyle yakından ilgilenecekti. Ama kişinin kendine düşkünlüğü asıl **Epikürcülerle** başladı, **Seneca** ile, **Plinius** ile genelleşti: Herkes kendine dikkat etmeliydi. Yunan ve Roma ahlakı, töresi kişisel seçime, bir yaşama estetiğine dayalıydı... Yunanlılar için cinsel ahlakın en önemli yanı kadınları ya da erkekleri yeğlemek değildi. Onlar için nicelik, eylemde ısrarlılık ve pasiflik sorunu vardı: İsteklerinin efendisi misin, yoksa kölesi mi?

— Ya biri sağlığını etkileyecek kadar çok sevişirse ne olurdu?

FOUCAULT — Bu aşırılığa girerdi. Sorun bir sapkınlık sorunu değil, bir aşırılık ya da ölçülülük sorunudur. Yunanlılar, aşırı cinsel ilişkide bulunanlara kötü gözle bakarlardı.

— Böylelerini doğru yola getirmeye çalışmazlar mıydı?

FOUCAULT — Kişiyi kendine egemen kılmaya yönelik çalışmaları vardı. **Epictetos**'a göre kişi güzel bir kadına ya da delikanlıya istek duymadan bakabilmeliydi. Bunun için de kendine tümüyle egemen olması zorunluydu... Yunan toplumunda cinsel perhiz bir düşünce akımıydı, yaşamlarına daha büyük bir güzellik ve yoğunluk katmak isteyen kültürlü kişilerden kaynaklanan bir felsefi hareketti. İnsanların daha güzel bir yaşama kavuşmak için toplumlarının ve çocuklarının getirdiği tüm cinsel baskıları atmaya çalıştıkları 20. yüzyılda da böyle değil mi? Eski Yunan'da **André Gide** asık suratlı bir filozof kalırdı.

— Güzel bir yaşam uğruna Yunanlılar cinsel perhize giriyorlardı. Oysa biz, ruhbilim adına bireysel oluşumumuzu tamamlamaya çalışıyoruz.

FOUCAULT — Doğru. İnsanlığın kültürel yaratıları arasında, şimdi olup bitenleri çözümleyip değiştirebilmeye yardım eden bir sürü olanak, teknik, fikir, yöntem, v.b. var. Kendi dünyamızla Eski Yunan dünyası arasında bir seçim yapmak zorunda değiliz. Ama kendi ahlakımızın, töremizin belli bazı ilkelerinin bir dönem, bir yaşam estetiğine bağlı olduğunu gördükçe, sanırım bu tarihsel çözümden yarar sağlayabiliriz. Yüzyıllar boyu ahlakî, töresel inancımızla, günlük yaşamımızla büyük siyasal, toplumsal ve ekonomik yapılar arasında çözümlenebilecek ilişkiler bulunduğuna inandırıldık. Örneğin, ekonomimizi, demokrasimizi allak bullak etmeden cinsel ya da ailesel yaşamımızda hiçbir şey değiştiremeyeceğimize kandık. Bence ahlak ile toplumsal, siyasal ve ekonomik yapı arasında çözümlenebilir, ya da gerekli bir bağ bulunduğu fikrini kafamızdan atmalıyız. Aralarında hiç ilişki olmadığı anlamına gelmez bu. Ama bunlar değişken ilişkilerdir.

— Ahlak ve öteki yapılar arasında gerekli bir ilişki değil de tarihi bir pıhtılaşma bulunduğunu anladığımıza göre, nasıl bir ahlakî yapı kurabiliriz şimdi?

FOUCAULT — Beni şaşırtan, toplumumuzda sanatın bireyler ya da yaşam değil de yalnızca nesnelere değgin bir şey durumuna gelmesi. Sanatın yalnızca sanatçı denilen uzmanlar tarafından gerçekleştirilen bir uzmanlık dalına dönüşmesi. Neden her kişi kendi yaşamını bir sanat yapıtına dönüştüremesin? Neden şu ev ya da lamba bir sanat yapıtı olsun da benim yaşamım olmasın?

— Ama insan bilgiye ya da evrensel kurallara başvurmaksızın kendi kendini yaratmak durumundaysa, sizin görüşünüzü Sartre'ın varoluşçuluğundan ayıran ne oluyor?

FOUCAULT — Kuramsal açıdan **Sartre**, gerçek kendi **"ben"**imiz olmak zorunda bulunduğumuz fikrine dönüyor. Oysa **Sartre**'ın söylediklerinden çıkarılacak pratik sonuç, tam tersine, kuramsal düşüncesini yaratıcılık uygulamasına bağlamak olurdu. **"Ben"**in bize verilmediğinden yola çıkarak bir tek uygulanabilir sonuca varılabileceğini düşünüyorum: Kendi kendimizi oluşturmalı, kendi kendimizi yapmalı, bir sanat yapıtı gibi düzenlemeliyiz. **(Kültür Servisi)**

cemal nadir'den

Bayan -- Ne parası ayol?.. Ocaktan gaz yerine hava çıkıyor... Havagaz: tahsildarı — Affetmişsin sen onu bayan!.. Daha geçen gün Aksarayda havagazinden üç kişi zehirlendi!..

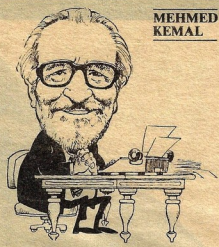

MEHMED KEMAL

Tam Sırasıdır

Başbakan Turgut Özal, Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz'la bütün görüşme isteklerine karşın vakti olmadığı için görüşemiyormuş. Her görüşme isteğinde Başbakan Turgut Özal, *"Görüşmeye vaktim yok"*, diyormuş. Bunu Şevket Yılmaz'ın Başbakan'ı kamuoyuna şikâyet eder gibi görünen konuşmasından anlıyoruz. Şevket Yılmaz görüşelim dedikçe, Başbakan vaktim yok diyormuş. Bu durumda küplere binen Türk-İş Başkanı en sonunda şöyle yakınıyor:

"... Başbakan Turgut Özal'dan bir süredir randevu talebimiz bulunmaktadır. Bir hükümet başkanının ülke sorunlarına ayırdığı zaman dilimi içinde çalışma hayatını ilgilendiren konular mutlaka yer almıştır ve yer alacaktır. Yani Başbakan Turgut Özal'ın Türk-İş'le görüşmeye vakti olmalıdır, diyorum."

Şevket Yılmaz, *"Vakti olmalıdır"*, diyor ama, görülüyor ki, kendi anlatımıyla da, Başbakan'ın görüşmeye ne vakti var, ne de isteği. Dahası, vakti olsa bile isteği hiç yok, bu iyice anlaşılıyor.

Bu, neden böyle oluyor? Türlü işveren dernekleri ileri gelenleri ile görüşmeye, işveren toplantılarına katılmaya, yemekli toplantılarda bulunmaya, eğlence gecelerine coşku ile ulaşmaya özen gösteren Başbakan acaba neden Türk-İş Başkanı ile görüşmeye bir türlü vakit bulamıyor? Bunun elbette özel bir nedeni olmalıdır. İşçileri çok mu kendinden sayıyor, görüşsem de, görüşmesem de olur, nasıl olsa onlar bizdendir mi diyor? Yoksa Türk-İş Başkanı'nın gücünü hafife mi alıyor?

Hakları var mı?

İşçi kesiminin demokratik hakları birer birer askıya alınırken, hiç sesini çıkarmayan, hatta buna arka çıkan işçi liderlerinin bugün kamuoyu önünde böyle konuşmaya hakları olmaması gerekir. Hakları olduğunu sandıklarında işte böyle isteklerini belirtiklerini zaman *"vaktim yok"* yanıtını alarak horlanırlar. Toplumda hiçbir kesim de bu horlanmaya karşı çıkmaz.

Vaktiyle bir işçi liderine bir başbakan böyle davranamazdı. Al gülüm, ver gülüm dönemi geçmiştir. İşçi kesimi parça parça olmuş, çıkarları için demokratik haklarını kullanacak güçten yoksun kalmıştır. Elbette Turgut Özal, çok bildiği, tanıdığı Şevket Yılmaz'ın görüşme isteklerini acı gülücüklerle kabul etmez.

Muhalefet görevi

Toplum, iktidara karşı görüşlerini henüz belirleme olanağından yoksundur. Demokratik ölçüler yeni konmuş, bunların kullanımına geçilmemiştir. Partiler istemlere daha önayak olamamaktadır. Sendikaların durumu ise, Şevket Yılmaz'ın yalvar yakar durumundan bellidir. SODEP Başkanı Erdal İnönü'nün halkın enflasyona karşı miting isteklerini dile getirmesi bir ihtiyacın karşılığıdır. Halkımız dört yıla yakın bir süredir olağan demokratik haklarını bütün yetkinliği ile kullanamamaktadır. Seçimlere katılması, oy verip vermemesi, tek başına demokratik hakların kullanılması sayılmaz. Demokratik hakların kullanılması her aşamada sıcak tutulmalıdır. Pahalılık mitingleri düzenlendiği, bunlara katılan kitlelerin davranışı anlaşıldığı zaman demokrasi işlerlik kazanır. Pahalılığa karşı mitinglerde memnunluklar ve sıkıntılar daha açık bir anlatımla kendini gösterir. Muhalefet partileri böyle bir girişime ne zaman el atacaklardır? Sadece parlamentoda konuşmakla muhalefet olmaz, toplantılarda halkın karşısına çıkmakla da muhalefet görevi gösterilir.

Demokrasi gelişsin

Muhalefet partilerinin pahalılığa, ekonomik sıkıntılara karşı mitingler düzenlemek için izin almaları dönemi gelmiştir sanıyoruz. Muhalefet partileri demokratik haklarını kullansınlar, miting isteminde bulunsunlar, bakalım alacakları yanıt ne olacaktır? Pahalılık mitinglerinin yapılabilmesi, demokratik hakların kullanımına bir örnek olacaktır. Bu yapıldığında, demokratik haklar kullanılıyor olacak, başka demokratik toplantıların yapılmasına da sıra gelecektir. *"Aman, daha sırası değil"*, diye beklemek demokrasiye ihanet olur. Demokratik haklar kullanıldıkça demokrasi gelişir, yerine oturur. Tersi demokrasiden korkma olur.

arşiv konuşuyor

Bir Türk-İş mitingi

Türk-İş bir zamanlar kalabalık mitingler düzenlerdi. En ünlü mitinglerinden biri 1960 yılında Saraçhanebaşı'nda yapılanıdır. Öylesine görkemli bir mitingti ki, Saraçhanebaşı doldu boşaldı. Daha sonraki mitingleri de görkemliydi. Ankara, İzmir, Adana mitingleri. Bu fotoğrafta Türk-İş'in İzmir mitinginden bir anı görüyoruz. Halka heyecanlı bir biçimde seslenen Halil Tunç.

ANKET DEFTERİ

Korel Göymen

Katılımcı demokrasinin hızlı savunucusu

İstanbul'da 1942 yılında doğan Korel Göymen, uzun yıllar İstanbul dışında çeşitli görevler üstlendi ama sonunda "kürkçü dükkânı"na gelerek İstanbul'da SODEP İl Başkanı oldu. Göymen, İstanbul'a il başkanı olmadan önce doğduğu kente hizmet için İstanbul Belediye Başkanlığına adaylığını koydu. Bu yarışı ANAP'lı rakibi Dalan'a kaptırınca siyaset sahnesinde kalmaya kararlı olduğunu İstanbul İl Kongresinde gösterdi. SODEP'in kurucuları arasında yer alan Göymen, siyasete atılmadan önce "yarı siyasi" bir dönemden geçmiş, Ankara'nın CHP'li Belediye Başkanı Ali Dinçer'in yardımcılığını yürütmüştü. 1964 yılında ODTÜ Kamu Yönetimini bitiren Korel Göymen, İngiltere'de doktora yapmış, ODTÜ'de öğretim üyeliği sırasında Öğrenci İşleri Dekanlığı'nda bulunmuştu.

Doç. Dr. Korel Göymen'in İstanbul'da Belediye Başkan adaylığı fırtına gibi esti. Kahve konuşmalarındaki başarısı ve toplulukları canlandırıp heyecanlandıran nutukları, Göymen'in "Üniversiteden politikaya ulaşan yolda kendinden önceki başarılı örneklere bir yenisini daha ekleyeceğini" ortaya koyuyordu. Eşi Güldal Göymen de başarılı bir reklam ajansı yöneticisi olduğu gibi kocasının siyaset sahnesindeki yükselmesinde yakın yardımcı olarak belirdi. Göymen'in bir başarısı da yıllardır İstanbul sosyal demokrat politikasında kilitlenmiş olan hizipçiliğe esnek ve yumuşak bir yaklaşım getirmesi oldu. 'Katılımcı demokrasi'nin hızlı bir savunucusu olan Göymen, çatışmacı değil birleştirici olmaktan yana..

Sizce en büyük mutsuzluk nedir? *İnsanın kendisine saygısını yitirmesi.*
Nerede yaşamak isterdiniz? *İnsanın olduğu herhangi bir yerde.*
Sizce yeryüzünde gerçek mutluluk nedir? *İşe yaradığını hissetme duygusu.*
Hangi hataları bağışlarsınız? *Hataları sınıflandırmam.*
Edebiyatta en sevdiğiniz kadın kahraman? *Jean Darc.*
En sevdiğiniz tarihi kişilikler? *Atatürk. Ancak tarihi kişilik, değer ve sevgi ölçüsünü sıkça kullanırım.*
En sevdiğiniz yaşayan kadın kahramanlar? *Dar gelirli Türk kadını.*
En sevdiğiniz besteci? *Hacı Arif Bey, Barok müziği bestecileri, Bach, Corelli.*
Bir erkekte en çok hangi özelliklere değer verirsiniz? *Yeni çığırlar açanları, pekiştirenleri ve kurumsallaştıranları.*
Bir kadında? *Kadın erkek arasında ayrım yapmam.*
En sevdiğiniz uğraş? *Üretken çalışmak.*
Kimin ya da kimlerin yerinde olmak isterdiniz? *Kendimin.*
Başlıca karakter özelliğiniz? *Dürüstlük, açıklık, ilkeli esneklik.*
Dostlarınızda en çok değer verdiğiniz özellik? *İlkeli ilişkiler, hoşgörü, süreklilik.*
En büyük yanılgınız? *Yok.*
Mutluluk rüyanız? *Rüyalara pek inanmam.*
Sizin için en büyük felaket ne olabilirdi? *İşe yaramama duygusu.*
Ne olmak isterdiniz? *Halimden memnunum.*
En sevdiğiniz renk? *Yeşil, kahverengi.*
En sevdiğiniz çiçek? *Kır çiçekleri.*
En sevdiğiniz kuş? *Yok.*
En sevdiğiniz yazar? *Her dönemin ayrı özellik taşıyan yazarları var.*
En sevdiğiniz şair? *Şairler için de yukarıdaki söylediklerim geçerli.*
Yaşayan erkek kahramanınız? *Emekçiler.*
Tarihte en çok takdir ettiğiniz kadın kahraman? *19. ve 20. yy.'da insan haklarını savunanlar.*
En sevdiğiniz isimler? *Güldal, Erdal.*
En nefret ettiğiniz şey? *Olgulara nefret duygusuyla yanaşmam.*
Tarihte en nefret ettiğiniz kişiler? *Yukarıdakini tekrarlayabiliriz.*
Hayran olduğunuz askeri başarılar? *Ulusal Kurtuluş Savaşları.*
Hayranlık duyduğunuz reformlar? *Her ülkede, kadın, erkek, ırk, din, mezhep ayrımı yapmayan, çoğuleu demokrasiyi kurmak ve pekiştirmek amacını taşıyanlar.*
Hangi doğal yeteneğe sahip olmak isterdiniz? *Uygulamalı müzik yanımın biraz daha gelişmiş olmasını isterdim.*
Nasıl ölmeyi isterdiniz? *Yaşamımdaki anlam kaybolmadan evvel.*
Şu andaki ruh haliniz? *Sorumluluk duygusu, artı, üretkenlik konusunda kararlı.*
Yaşam ilkeniz? *Toplumsal önceliklerle, bireysel öncelikler arasında anlamlı bir denge.*

Neden olmasın?...

Behicak